

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Akvaliina Lacho

Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen kummitoiminta perheen arjessa van- hempien näkökulmasta: Toiminta, jota kannattaa jatkaa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapia YAMK

Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma

Tutkimuksellinen kehittämissyö

30.11.2020

Tekijä(t) Otsikko	Akvaliina Lacho Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen kummitoiminta perheen arjessa vanhempien näkökulmasta: Toiminta, jota kannattaa jatkaa.
Sivumäärä Aika	43 sivua + 3 liitettä 30.11.2020
Tutkinto	Toimintaterapeutti YAMK
Tutkinto-ohjelma	Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma
Ohjaaja(t)	Yliopettaja, Pekka Paalasmaa Lehtori, Nea Vänskä
<p>Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kuvata kummitoimintaa perheen arjessa vanhemman näkökulmasta. Kehittämistyön tavoitteena on perheen turvallisen arjen vahvistuminen. Kehittämistyö toteutettiin Irti Huumeista ry:n Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeeseen. Lasten ja perheiden hyvinvointi on ajankohtainen aihe yhteiskunnassamme.</p> <p>Kehittämistehtävinä oli kuvata, mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi sekä mitä kummitoiminnassa tarvitaan perheen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin käyttäen laadullista tutkimusmenetelmää, jossa aineistonkeruu tapahtui teemahaastattelun keinoin. Haastatteluihin osallistui kolme äitiä, joiden lapsella on kummi Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen kautta. Tutkimuksellisen kehittämistyön aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten perusteella voidaan todeta, että kummitoiminta on tuonut toisen aikuisen läsnäolon, kivaa tekemistä lapselle, hetkiä, joita odottaa sekä vanhemmalle omaa aikaa perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi. Lisäksi toisen aikuisen läsnäoloa, säännöllisyyttä sekä aikaa tarvitaan kummitoiminnassa perheen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta. Tuloksista ilmeni, että kummitoiminta tukee kokonaisvaltaisesti perheiden hyvinvointia ja kummitoiminnalle on tarvetta perheiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Tuotoksena syntyi kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia voi hyödyntää Irti Huumeista ry:n Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen loppuraportissa ja kummitoiminnan kehittämisessä.</p>	
Avainsanat	kummi, kummitoiminta, vapaaehtoistoiminta, arki, päihteet

Author(s) Title	Akvaliina Lacho The “Right to Safe Everyday Life” -project’s support person activities in the family’s everyday life from the parents’ point of view: An action worth to be continued
Number of Pages Date	43 pages + 3 appendices 30 November 2020
Degree	Master of Health Care
Degree Programme	Rehabilitation
Instructor(s)	Pekka Paalasmaa, Principal Lecturer Nea Vänskä, Senior Lecturer
<p>The purpose of this research-based development work was to describe support person activities in the families’ daily life from the parents’ point of view and also to strengthen the families’ safe everyday life. The study was carried out for the purposes of the Free from Drugs association’s Right to a Safe Everyday Life -project. The well-being of children and families is a topical issue in our society. The study’s task was to describe what the support person activities have brought to the families’ everyday life in order to strengthen, and what is needed in the support person activities to reinforce the families’ everyday life from the parents’ point of view. The analysis of the data was done by qualitative content analysis method in which the data collection took place by means of thematic interviews. The interviews were conducted with three mothers whose children have a support person through the Right to a Safe Everyday Life -project. Based on the results of the study, it can be stated that the support person activities have brought the presence of another adult, nice things to do for the child, a moment to look forward to and, for the parents, some time on their own to strengthen the family’s safe daily life. In addition, the presence, regularity and time of another adult are needed in support person activities to reinforce strengthen the family’s daily life from the parent’s point of view. The results showed that support person activities support the well-being of families holistically and that there is a need for support person activities to improve the well-being of families.</p> <p>The outcome of the research-based development work was a description of the core elements of support person activities in order to strengthen the families’ safe daily life. The results of the study can be utilized in the association’s Right to a Safe Everyday Life -project final report and in the development of support person activities.</p>	
Keywords	support person, support person activities, volunteering, everyday life, drugs

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kummitoiminta vapaaehtoistyön muotona	3
3	Kohti perheen turvallista arkea	4
3.1	Arki lapsiperheessä	4
3.2	Turvallisen arjen tavoite	5
3.3	Lapsiperhe päihdekuntoutuksessa	8
4	Irti Huumeista ry toimintaympäristönä - Oikeus turvalliseen arkeen -hanke	9
5	Tutkimuksellisen kehittämistyön tavoite ja tarkoitus	11
6	Menetelmälliset ratkaisut	11
6.1	Laadullinen tutkimusmenetelmä	11
6.2	Tiedontuottajien valinta ja kuvaus	12
6.3	Aineiston kerääminen teemahaastatteluna	13
6.4	Aineiston analysointi	16
6.5	Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen	18
7	Kehittämistyön tulokset	19
7.1	Mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhemman näkökulmasta	19
7.2	Mitä kummitoiminnassa tarvitaan perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhemman näkökulmasta	22
8	Kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi	25
9	Pohdinta	26
9.1	Tulosten tarkastelu	26
9.2	Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmälliset ratkaisut	31
9.3	Tutkimuksellisen kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys	32
9.4	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen	33
	Lähteet	34
	Liitteet	
	Liite 1. Teemahaastattelurunko vanhempien haastatteluun	

Liite 2. Kutsu vanhemmille tutkimukseen osallistumisesta

Liite 3. Suostumuslomake

1 Johdanto

Oikeus turvalliseen arkeen -hanke on Irti Huumeista ry:n hallinnoima ja Stakesin rahoittama hanke, joka toteutuu 2017–2020 välisenä aikana. Hanke kuuluu Lastensuojelun keskusliiton Kaikille eväät elämään -koordinaatiorahankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on lisätä perheiden hyvinvointia ja voimavaroja, ehkäistä ennalta ylisukupolvista huumeiden käyttöä ja luoda toimiva vapaaehtoisten verkosto perheiden arjen tueksi. (Irti Huumeista ry 2020:29–30.) Suomessa on tällä hetkellä arviolta yli 100 000 alaikäistä lasta, joiden toisella tai molemmilla vanhemmilla on päihdeongelma. Vanhempien päihdeongelmista aiheutuvat haitat lapselle johtuvat 20–30-prosenttisesti huumeiden käytöstä tai alkoholin ja huumeiden sekakäytöstä. (Holmberg 2010:76; Holmila & Raitasalo & Jääskeläinen 2016:84; Huumeongelmaisten hoito, Käypähoito-suositus 2018.)

Marinin hallitusohjelma 2019 tavoittelee Suomesta entistä lapsi- ja perheystävällisempää maata. Turvallisen aikuisen läsnäolo on jokaisen lapsen oikeus ja lasten sekä nuorten hyvinvointi on asetettava etusijalle. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (Lape) yhtenä tavoitteena on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen. Marinin hallitusohjelman strategian tavoitteisiin sitoutetaan valtion ohella myös kunnat ja kuntayhtymät, järjestöt, korkeakoulut ja opetuksen järjestäjät, elinkeinoelämä sekä seurakunnat. (Valtioneuvosto 2019a:146–147; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2020.)

Suomessa päihdekuntoutus tulee järjestää sosiaali- ja terveystieteiden toimista kunnissa (Päihdehuoltolaki 1986/41/§6). Päihdekuntoutuksessa ihminen nähdään omassa sosiokulttuurisessa ympäristössä valintoja tekevänä toimijana. YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa painotetaan, että lapsilla on oikeus saada palveluita, joita he tarvitsevat ja palveluiden tukee noudattaa sopimusta. Lisäksi kaikissa lapsiin kohdistuvissa toiminnoissa on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989/60.)

Suomessa huumeongelmaan on etsitty ratkaisuja myös kolmannen sektorin toimijoiden ja erityisesti vapaaehtoistyöntekijöiden avulla. Suomalaisessa yhteiskunnassa järjestötoiminnan vapaaehtoistyöllä on merkittävä rooli julkisten palveluiden täydentäjänä. Vapaaehtoistoiminnan yhteiskunnallisen merkityksen arvioidaan tulevaisuudessa kasvavan entisestään. (Valtiovarainministeriö 2015.) Kolmannella sektorilla on keskeinen rooli kuntoutuksessa. Kokonaiskuvaa kolmannen sektorin roolista kuntoutuksen kentällä on

vaikea hahmottaa, mutta se toimii kuntoutuspalvelujen tuottajana ja julkisen sektorin palvelujen täydentäjänä, vaikka sillä ei ole lainsäädännössä määriteltyä vastuuta. (Ala-Kauhaluoma & Henriksson & Saarinen 2013:92.) Kuntoutuksen uudessa paradigmassa kuntoutus ei rajaudu yksilöön vaan yksilön ja ympäristön välistä vuorovaikutuksen prosessia pyritään kehittämään. Kuntoutus toteutuu osana arkielämää kuntoutujan omassa toimintaympäristössä. (Järvikoski 2013:73–75; Sosiaali- ja terveysministeriö 2017: 35.)

Tänä päivänä perheiden ongelmat ovat monisyisiä. Lasten ja perheiden hyvinvointi on noussut esille yhteiskunnassamme, mutta siltikään lapsiperheiden ehkäisevä ja hyvinvointia tukeva työ ei ole riittävällä tasolla. Hyvinvointierot perheissä sekä eriarvoisuus näkyvät lapsiperheiden elämässä lisääntyvässä määrin. Korjaavien palveluiden kulut ja tarve ovat jatkuvassa kasvussa. (Ristikari ym. 2016:104–105; Lammi-Taskula & Karvonen 2014:13–14.) Palvelujen saatavuus ja laadun ylläpitäminen edellyttävät jatkuvaa palvelujen sekä asiakaslähtöisten palvelukokonaisuuksien ja uusien toimintatapojen kehittämistä (Halme & Vuorisalmi & Perälä 2014:98). Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen tarkoitus on parantaa kuntoutusprosessissa olevien huumeperheiden hyvinvointia, elämänhallintaa ja arjen toimintakykyä kummi- ja vertaistoiminnan avulla (Irti Huumeista ry 2020:29–30).

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kuvata kummitoimintaa perheen arjessa vanhemman näkökulmasta. Kehittämistyön tavoitteena on perheen turvallisen arjen vahvistuminen. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotoksena syntyy kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi.

2 Kummitoiminta vapaaehtoistyön muotona

Kehittämistyön lähtökohtana on vapaaehtoistyö, kummitoiminta sekä arki perheessä. Vapaaehtoistoiminnasta on käytetty monia erilaisia käsitteitä ja määritelmiä yhteiskunnallisten muutosten eri vaiheissa. Nykyisin puhutaan enenevässä määrin vapaaehtoisuudesta, vapaaehtoistyöstä ja vapaaehtoistoiminnasta. Tässä kehittämistyössä käytetään termejä vapaaehtoistyö ja vapaaehtoistoiminta toistensa synonyymeinä. Molemmat termit ovat rinnakkain käytössä lähdeaineistoissa. Vapaaehtoistoiminta ja vapaaehtoistyö voidaan erotella niin, että vapaaehtoistoiminta on kollektiivista yhdessä tekemistä, kun taas vapaaehtoistyö on enemmän yhden yksilön tekemää ja sen tarkoituksena on toisen ihmisen auttaminen. (Willberg 2015: 6; Nylund & Yeung 2005: 13–14; Pessi & Orvasaari 2010: 165.) Vapaaehtoistoiminnan kehittämiskeskus Kansalaisareena ry:n (2019) mukaan vapaaehtoistoiminta on yleistä hyvää tai lisäarvoa tuottavaa toimintaa, josta hyötyy joku muu henkilö kuin lähiomainen. Euroopan parlamentin vapaaehtoistoiminnan määritelmä vuodelta 2008 painottaa, että vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa toimintaa. Vapaaehtoistoiminta on määritelty lisäksi palkattomaksi toiminnaksi, jota tehdään täysin vapaaehtoisesti toisten ihmisen hyväksi. Vapaaehtoistoiminta voi kohdistua yksilöön tai ryhmään ja se voi olla kertaluontoista tai pitkäaikaista. Ammattiavun tapaan se pyrkii antamaan apua ja ratkomaan ongelmia. (Etene 2014: 3, Kansalaisareena 2019; Euroopan parlamentin mietintö 2008.)

Vapaaehtoistoiminta on arvokasta yksilölle ja yhteiskunnalle. Se edistää vastavuoroisuutta ja vahvistaa toisista välittämistä sekä vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin myönteisesti. Vapaaehtoistoiminta on kansantaloudellisesti merkittävää, ja se on taloudellisesti edullista. Vapaaehtoistyöllä on merkittävä yhteiskunnallinen vaikutus niin toiminnallisesti, kuin taloudellisestikin vaikkakin sen rahallista arvoa on haastavaa mitata. (Grönlund 2015: 22; Kiiski-Kataja 2011; Kansalaisareena 2019.) Suomalaisessa yhteiskunnassa järjestöillä on suurempi merkitys kuin missään muualla maailmassa, ja järjestötoiminnan vapaaehtoistyöllä on vakiintunut ja merkittävä rooli yhteiskuntamme palvelujärjestelmässä. 15–74-vuotiaista suomalaisista yli kolmasosa osallistuu jonkinlaiseen vapaaehtoistoimintaan jossain vaiheessa elämäänsä. (Laasanen 2011: 9; Terveysten ja hyvinvoinninlaitos 2020: 3.) Tulevaisuuden haasteena on vapaaehtoisten resurssien määrän vähentyminen. Vapaaehtoisia tarvitaan yhtä enemmän, mutta vapaaehtoistoiminnan organisoinnin resurssien nähdään tulevaisuudessa pysyvän ennallaan tai jopa vähentyvän. Tulevaisuudessa vapaaehtoisia tullaan tarvitsemaan lisää ja heidän roolinsa osana sosiaali- ja terveysalaa tulee kasvamaan. (Dufva 2018: 18–21; Soste 2020.)

Tulevaisuuden haasteena vapaaehtoistoiminnalle nähdään kuitenkin vaikeus löytää si-
toutuneita ihmisiä mukaan vapaaehtoistointaan. Toimintaa tuleekin kehittää niin, että
mukaan tulo on entistä helpompaa. (Soste 2020.)

Irti Huumeista ry:n vapaaehtoistointa toteutuu erilaisina tukimuotoina, kuten tukihen-
kilö-, vertais- ja kummitointana. Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeessa vapaaehtois-
toiminta toteutuu kummi- ja vertaistukitoimintana. Jokainen hankkeessa mukana oleva
lapsi saa oman vapaaehtoisen kummin, aikuisen ystävän. Lasten ja nuorten ikähaarukka
on 2–15 vuotta. Lapsi tapaa kummia säännöllisesti noin 1–2 kertaa kuukaudessa muu-
taman tunnin ajan. Kummitointa suunnitellaan lapsen tarpeita ja ajatuksia kuunnellen.
Kummi antaa lapsella/nuorelle tukea ja huomiota. He voivat käydä yhdessä esimerkiksi
leikkipuistossa, elokuvissa tai uimassa. Kummit saavat koulutuksen toimintaan. Lisäksi
kummitointa tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden omaan aikaan ja keskusteluihin
sekä vertaistukeen muiden aikuisten kanssa. (Irti Huumeista ry 2020: 29–30.)

3 Kohti perheen turvallista arkea

3.1 Arki lapsiperheessä

Tilastokeskus määrittelee lapsiperheen perheeksi, johon kuuluu vähintään yksi kotona
asuva alle 18-vuotias lapsi (Tilastokeskus 2020). Arjen toiminnan ytimessä on ihminen.
Arkea on vaikea määritellä, koska se mielletään itsestäänselvyytenä. Arki elämässämme
rakentuu tutuista arjen tapahtumista ja ilmiöistä sekä toiminnoista. Arki määräytyy päivit-
täisissä toiminnoissa ja käytännöissä, päivittäisissä toimintaympäristöissä. Arki on ai-
kaan, paikkaan ja kulttuuriin sidoksissa oleva osa yhteiskuntaa. Yhteiskunta kantaa
huolta arjen merkityksestä ihmisten elämään ja on havaittu, että arjen rutiinit ja rytmi ovat
tärkeitä ihmisen hyvinvoinnille. Arjessa on yhteisiä ominaisuuksia kaikille eripuolella
maailmaa asuville ihmisille, kuten nukkuminen, syöminen ja itsensä toteuttamisen tarve.
Arki on siten samanlaista meillä ihmisillä, mutta kuitenkin erilaista riippuen ihmisestä. Se,
miten yhteiset ominaisuudet käytännössä toteutuvat, vaihtelee suuresti. (Määttä & Ran-
tala 2016: 94; Kyrönlampi-Kylmänen 2010: 15, 130; Lindfors 2011: 20–22.) Arki liittyy
aina ihmisen olemassa olevaan fyysiseen sekä sosiaaliseen toimintaympäristöön, jonka
muodostavat koti, varhaiskasvatus, koulu, työ ja harrastukset. Arki muodostuu toiminta-
prosesseista, joissa hyödynnetään erilaisia materiaaleja, välineitä ja sosiaalisia suhteita.
Jokainen rakentaa ja kokee arkeaan yksilöllisesti suhteessa ympäröivään maailmaan.
(Korvela & Tuomi-Gröhn 2014: 16–17; Korvela & Norlund 2015: 194.)

Arki ilmentää toimintaa ihmisen elinympäristössä yksin tai vuorovaikutuksessa muiden kanssa, kun kysymys on tekemisestä, rutiineista ja käytännöistä. Yksilön tasolla tarkastellaan yksilöllisiä tekoja, tehtäviä, velvollisuuksia ja osallistumista. Tarkasteltaessa arkea kahden toimijan näkökulmasta tulee esille vuorovaikutus. (Spagnola & Fiese 2007: 285.) Tavalla, miten perhe toimii arjessa joka päivä, on suuri merkitys terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiselle (Ziegert 2011: 3). Hyvä arki kuuluu oleellisena osana lapsen elämään. Lapset kasvavat ja oppivat arjessa. Lapsen arki on hetkessä. Lapsen hyvän arjen peruslähtökohta on, että lapsi kokee olevansa rakastettu ja hyväksytty sellaisena, kuin hän on. Lapsi kaipaa arkeen hitautta, leikkiä sekä kavereiden ja vanhempien kanssa yhdessä oloa. Lapsiperheiden arjen tulee olla sujuvaa, jotta perheen yhdessä viettämä aika koetaan myönteiseksi. (Valtioneuvosto 2019a: 36; Kyrönlampi-Kylmänen 2010: 145–146.)

3.2 Turvallisen arjen tavoite

Perhe-elämässä ja koko yhteiskunnassa on tapahtunut viimeisten vuosikymmenien aikana paljon muutoksia, jotka näkyvät yhteiskunnan jatkuvana muutostilana, epävarmuutena toimeentulosta ja työelämän lisääntyneinä vaatimuksina. Vaikutukset näkyvät vanhempien väsymisenä sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvinä asioina. Perhe-elämässä tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet myös palveluiden tarpeisiin ja niiden kehittämiseen. Sosiaalisen tuen puuttuessa vanhemmat kokevat stressiä ja epävarmuutta. Tämä voi vaikuttaa vanhemman ja lapsen suhteeseen ja kasvatukseen negatiivisesti. Perheet ja vanhemmat ovat arjen haasteiden kanssa hyvin yksin. (Grönlund 2015: 8; Määttä & Rantala 2016: 19; Törrönen 2012: 23.)

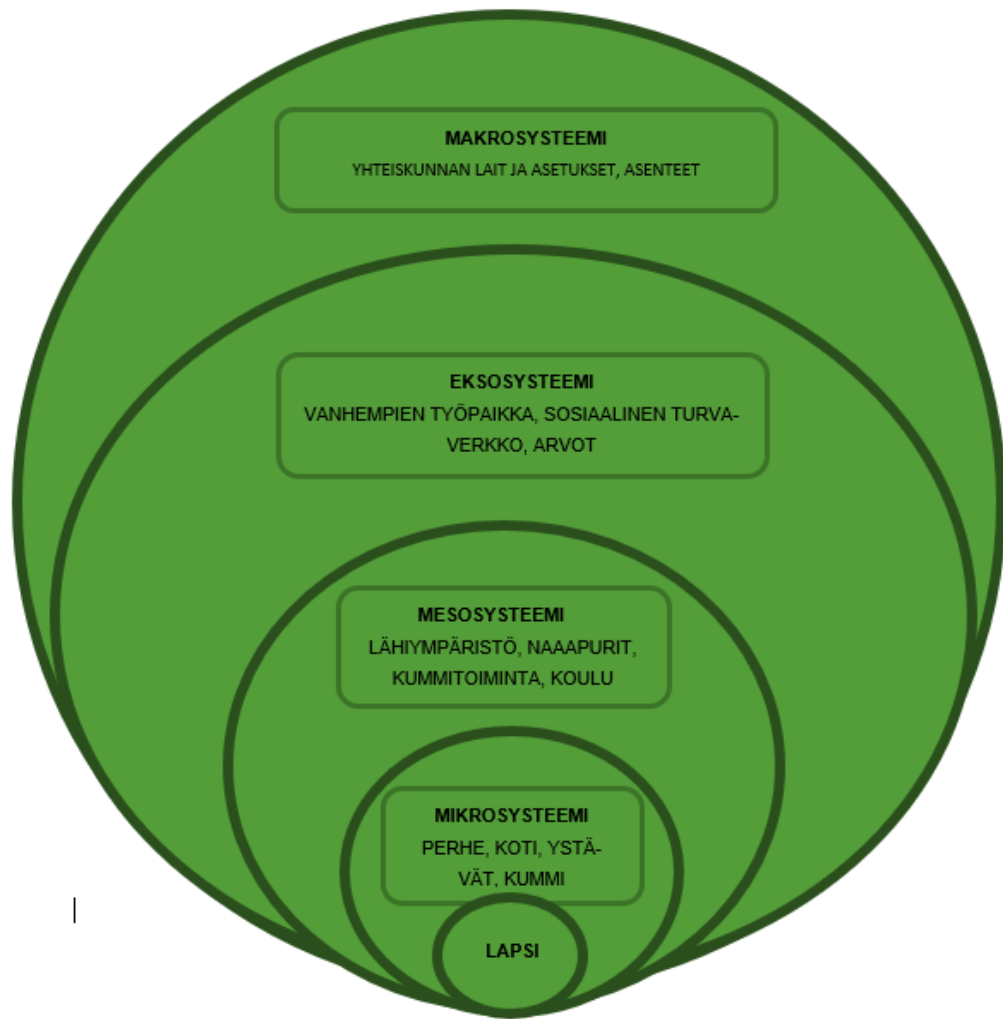
Tasapainoinen arki ja perhe-elämä vaikuttavat myönteisesti lapsen elämään. Arjen rytmi ei ole yhdentekevä. Jos arjesta puuttuvat rutiinit ja säännöllisyys, lisäävät ne riskiä kuormittaa lasta ja vanhempaa. Aikuisen tehtävänä on luoda rutiinit lapsen elämään. Lapselle rutiinit ja toistot tekevät elämästä tutun ja turvallisen. Arki, josta puuttuu säännönmukaisuus ja rutiinit, voivat aiheuttaa lapselle stressiä ja muita terveysongelmia. Lapselle keskeinen paikka ja kasvuympäristö on koti, jossa lapsi ja hänen perheensä rakentavat turvallista arkea omien tarpeiden mukaan. Arjen turvallisuus liittyy arjen sujuvuuteen, tasaisuuteen sekä kodissa vallitsevaan ilmapiiriin. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010: 17–19, 143; Korvela & Tuomi-Gröhn 2014: 15–17; Törrönen 2012: 113–114.)

Perheen arjen merkitystä lapsen kehitykselle voidaan käsitellä amerikkalaisen psykologi Urie Bronfenbrennerin kehittämän ekologisen systeemitteorian avulla (kuvio 1). Ekologinen teoria tarkastelee lapsen elämää kiinteänä osana perheen elämää, jossa ympäristö vaikuttaa osaltaan lapsen kasvuun ja kehitykseen. Lapsi kehittyy ja oppii vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. (Bronfenbrenner 2017: 222–223.) Kyseessä on kehityspsykologinen teoria, joka tarkastelee lapsen ja hänen elinympäristönsä välistä vuorovaikutusta osana laajempaa yhteiskuntaa. Ekologinen teoria jakaa lapsen kasvu- ja toimintaympäristöön vaikuttavat tekijät neljään eri tasoon, jotka ovat mikro-, meso-, ekso- sekä makrosysteemi. (Härkönen 2008: 21–22.) Lasta lähimpänä toimii mikrosysteemi eli lapsen lähipiiri. Mikrosysteemi merkitsee ihmisen suhdetta hänen suorassa läheisyydessään olevan ympäristön kanssa, jossa ihminen toimii päivittäin. Tällainen ympäristö voi muodostua esimerkiksi kodista tai perheestä, ystävistä päivähoitosta tai koulusta. Ihmisen osallisuus vaikuttaa systeemin muodostumiseen. (Hurme 2014: 63; Härkönen 2008: 26–29.)

Mesosysteemi tarkoittaa mikrosysteemissä olevien tahojen välistä vuorovaikutusta ja yhteyksiä, esimerkiksi kodin ja koulun välistä vuorovaikutusta. Eri mikrosysteemit siis muodostavat mesosysteemin. Eri tahojen väliset suhteet vaikuttavat osaltaan lapsen kehitykseen, sillä eri mikrosysteemien yhteistyö voi tukea rakentavasti lapsen kehitystä. Mesosysteemi sisältää ympäristöt joihin lapsi kuuluu. Nämä ympäristöt voivat olla esimerkiksi sukulaisia, ystäviä ja erilaisia viranomaistahoja. (Hurme 2014:63; Bronfenbrenner 2017: 264.)

Makrosysteemi tarkoittaa yhteiskunnan normeja, odotuksia, lakeja, instituutioita ja palvelujärjestelmiä. Yhteiskunnallinen makrosysteemi vaikuttaa perheen mahdollisuuksiin ja siihen, millaisia palveluita he saavat. Yhteiskunnalliseen makrosysteemiin kuuluvat poliittiset rakenteet, talous, yhteiskunnan asenteet ja lainsäädäntö. (Hurme 2014: 64; Bronfenbrenner 2017: 265.)

Ekosysteemiin kuuluvat yhteiskunnan tukirakenteet. Ekosysteemi edustaa isompaa sosiaalista ympäristöä, jonka kanssa lapsi on yhteydessä välillisesti, esimerkiksi vanhempien työn ja siihen sisältyvien työaikajärjestelyjen muodossa. Tukijärjestelmän on oltava joustava, laadukas ja riittävä, jotta se voisi tukea lasta. Tämän vaikutukset näkyvät esimerkiksi siten, että vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu heidän lapsistaan ja yhteiskunnan tulee auttaa heitä sekä luoda tämän mahdollistavat puitteet. (Hurme 2014: 64; Bronfenbrenner 2017: 264–265.)

Kuvio 1. Ekologisen systeemiteorian rakentuminen Bronfenbrennerin mukaan (Bronfenbrenner 1979; Härkönen 2008: 33).

Lapsen arjen ympäristöjä eli kehitysympäristöjä ovat koti, päiväkot, koulu, vapaa-ajan ympäristöt ja niihin liittyvät eri tekijät ja toimijat, kuten vanhemmat, sisarukset, sukulaiset, ystävät ja ammattilaiset. Perheen hyvinvointi ja sujuva arki muodostavat ympäristön, jossa lapsen osallistuminen ja toimijuus vahvistuvat. Lapsen arjen ympäristössä merkityksellisiä asioita ovat muun muassa perhe ja ystävät sekä lapsen kanssa toimivien henkilöiden asenteet. Ympäristötekijöitä ovat myös palvelut ja niihin käytettävissä olevat voimavarat. Ympäristötekijät, oikea ajoitus ja kohdentaminen, mahdollistavat merkityksellisen toiminnan rakentumisen. (Vänskä & Pollari & Sipari 2016: 74.)

Bronfenbrennerin teorian merkityksellisin viesti on perheen merkitys osana laajempaa ympäristöä. Perhe ainoastaan ei ole riittävä edellytys lapsen kasvulle ja kehitykselle. (Hurme 2014: 76–77).

3.3 Lapsiperhe päihdekuntoutuksessa

Päihdeperheeksi määritellään sellainen perhe, jossa on lapsi tai lapsia ja toinen vanhempi tai molemmat vanhemmat, sisar tai lapsi käyttävät päihteitä itseä tai muita perheenjäseniä haittaavasti. Haitallisuus on jokaisen henkilön ja perheenjäsenen itse määriteltävissä oleva asia, joka pohjautuu usein arvomaailmoihin ja kokemuksiin. Perheenjäsenen päihderiippuvuus voi vaikuttaa sekä hänen itsensä että muun perheen psyykkiin ja fyysiseen terveyteen välillisesti tai välittömästi. Perheillä ongelmat ovat päihdekäytön vuoksi usein kasautuneita ja tuen sekä hoidon tarve on ilmeinen. Jokainen perhe on erilainen eikä voida sanoa, että perhe, jossa esiintyy päihteiden käyttöä olisi tietynlainen. Huume-, lääk- tai alkoholiperheen ongelmat voivat olla erilaisia, joten ongelmat useasti riippuvat siitä, mikä päihde on kysymyksessä. On tärkeä pystyä huomioimaan ettei päihdeongelma perheessä ole yksin vain päihteidenkäyttäjän ongelma vaan siitä muodostuu erityisesti lapsiperheessä, koko perheen ongelma. Tämän vuoksi on myös tärkeää, että koko perhettä, kaikkia sen jäseniä pyritään kuntouttamaan yhdessä eikä ainoastaan päihdeongelmaista vanhempaa. Päihteiden käyttäjä vaikuttaa aina koko perheen dynamiikkaan. (Holmberg 2003: 10.)

Päihde- ja huume kuntoutustyötä tehdään Suomessa sosiaali- ja terveystalvissa. Päihdehuoltolaki määrittää ja velvoittaa päihdepalvelujen järjestämistä kunnissa. Päihdepalveluiden tulee olla helposti tavoitettavissa ja toiminnaltaan monipuolisia. (Päihdehuoltolaki 1986/41/§6.) Sellaista perheille tarjottavaa päihdekuntoutusta, jossa erityisesti lapsen näkökulma olisi keskeisenä kuntoutuksessa, on olemassa melko vähän. Perheille suunnatussa päihdekuntoutuksessa tavoitteena perheen toimintakyvyn vahvistuminen myönteisin keinoin. (Päihdepalveluiden laatusuositukset 2002: 3/53.) Perheiden päihdekuntoutuksessa vanhempien päihdekäyttöä tulee tarkastella aina lapsinäkökulmasta. Lapsi ei ole vain osa vanhempien päihteidenkäytön ongelmia, vaan lapsen rooli määrittyy toimijuuden ja osallisuuden kautta. Lapsella on omat tarpeet ja tunteet omana yksilönä. (Hyytinen 2013: 24.) Vapaaehtoistoimintana toteutuva päihde- ja huume työ on Suomessa laaja-alaista toimintaa. Se toteutuu eri järjestöjen ja yhdistysten toimesta. Useat järjestöt ja yhdistykset tukevat lisäksi päihdekuntoutujien läheisiä kuntoutumisprosessissa. (Kotovirta 2018: 170.)

Suomessa päihderiippuvuuden hoitoa ja kuntoutusta on kehitetty suurimmaksi osaksi sosiaalihuollon piirissä, mutta enenevässä määrin päihdeongelmien kuntoutuksessa korostuu nykyisin myös lääketieteellinen näkökulma. Päihderiippuvuuden haasteet ilmenevät ihmisen arjessa. Ihmisen hyvinvointiin ja arkeen liittyvät haasteet ovat päihderiippuvuuden taustalla. (Romakkaniemi & Väyrynen 2011:133.) Lapsiperheiden päihdekuntoutuksen toteuttamiselle ja kehittämiselle on tarvetta, koska vanhempien päihderiippuvuus on entistä yleisempi ilmiö. Lapsuuden epäsuotuisat elinolot vaikuttavat voimakkaasti lapseen, ja yksi vakava lasten pahoinvoinnin syy on vanhempien liiallinen päihteiden käyttö. Lapsen asemaan tuleekin erityisesti kiinnittää huomiota perheissä, joissa on päihderiippuvuutta tähän veloittaa myös lastensuojelulaki. Aikuisen tulisi olla tilanteessa vastuunottaja ja huomioida lapsen tarpeet. Päihderiippuvaisessa perheessä eläminen on lasta kuluttavaa eikä lapsi kykene välttämättä ikänsä puolesta vielä ymmärtämään perheen haastavaa tilannetta. (Holmberg 2010:76; Hyytinen 2013: 246–247; Lastensuojelulaki.) Perheitä, joissa on päihteiden käyttöä, voidaan pitää selkeästi kansanterveydellisenä ongelmana, jonka takia päihdekuntoutuminen on yhteiskunnallisesti merkityksellistä. Lapsiperheiden päihdetyöhön tarvitaan monialaista yhteistyötä ja perheiden varhaista tukea sekä ymmärrystä lapsiperheiden erityistarpeista. Perheille suunnatussa päihdekuntoutuksessa tavoitteena on psykososiaalisella otteella etsiä myönteisiä voimavaroja perheen hyvinvoinnin hyväksi. Kuntoutus on käsitteenä hyvin laaja-alainen. Perheiden päihdekuntoutuksessa pyritään vahvistamaan vanhemmuuden lisäksi yksilön ja koko perheen elämänhallinnan taitoja. Sosiaalinen kuntoutus painottaa ihmisen ja hänen ympäristönsä vuorovaikutuksen yhteyden merkitystä. (Törrönen & Pärnä 2010: 42; Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2015; Päihdepalvelujen laatuseurotukset 2002: 3.)

4 Irti Huumeista ry toimintaympäristönä - Oikeus turvalliseen arkeen - hanke

Irti Huumeista ry tarjoaa edunvalvonta-, vertais- ja ammatillista tukea huumeongelman kanssa kamppaileville ihmisille, heidän läheisilleen ja näiden tukena toimiville. Irti Huumeista ry on 35 vuotta sitten perustettu päihdejärjestö, jonka toiminta on keskittynyt ennaltaehkäisevään ja korjaavaan huumetyöhön. Strategian mukaan toiminnan korjaava työ on huumeiden käyttäjien läheisten tukeminen. Irti Huumeista ry:n vaikuttavuus lisääntyy, kun valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti vahvistetaan tasavertaisesti työntekijöiden, vapaaehtoisten ja jäsenten toimintaedellytyksiä. Yhdistys jakaa kokemus-

peräistä ja tutkittua tietoa huumeekysymykseen liittyen. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on tuottaa kolmannen sektorin ennaltaehkäisevää ja korjaavaa huumetyötä Suomessa. (Irti Huumeista 2020: 3.)

Oikeus turvalliseen arkeen (OTA) -hanke on Irti Huumeista ry:n hallinnoima Stakesin rahoittama hanke, joka toteutuu vuosien 2017–2020 välisenä aikana. Hanke on osa Lastensuojelun keskusliiton koordinoimaa Kaikille eväät elämään -ohjelmaa. Hankkeen tavoitteena on lisätä perheiden hyvinvointia ja voimavaroja, ehkäistä ennalta ylisukupolvista huumeiden käyttöä, luoda toimiva vapaaehtoisten verkosto perheiden arjen tueksi ja luoda valtakunnallinen toimintamalli, jolla voidaan auttaa perheitä huumehoidon jälkikuntoutusvaiheessa. Hankkeen tarkoituksena on parantaa kuntoutusprosessissa olevien huumeperheiden hyvinvointia, elämänhallintaa ja arjen toimintakykyä kummi- ja vertaistoiminnan avulla. Irti Huumeista ry:n toiminnan sisältönä on ehkäistä ja vähentää huumeiden käytöstä aiheutuvia haittoja yksilöille ja yhteiskunnalle sekä edistää huumeongelman vuoksi sairastuneiden ihmisten toipumista ja hyvinvointia. Lisäksi pyrkimyksenä on vähentää huumeisiin liittyvää häpeää ja stigmaa. Yhdistys lisää yhdenvertaisuutta ja osallisuutta sekä ehkäisee ja vähentää eriarvoisuutta yhteiskunnassa sekä vahvistaa ihmisten voimavaroja huolehtia itsestään, toisista ja yhteisestä elinympäristöstä kohtaamisten, keskustelujen ja keskinäisen ymmärryksen avulla. (Irti Huumeista ry 2020: 4, 29–30.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, niin sanotun kolmannen sektorin eli kansalaisjärjestösektorin rooli on taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja inhimillisesti merkittävä. Järjestöjen tuottamia keskeisimpiä sosiaalipalveluita ovat asumis-, koti-, lastensuojelu- ja päihdepalvelut. Järjestöjen palvelutuotannon asema suhteessa kuntien palvelutuotantoon on täydentävä, ja vastuu palvelujen järjestämisestä säilyy aina kunnilla. Vaikka järjestöt ovat merkittäviä palveluiden tuottajia, on järjestöjen yksi perustehtävistä tarjota kansalaisille mahdollisuus osallistumiseen. Tämän lisäksi järjestöjen tehtävinä ovat vaikuttamistoiminta ja asiantuntijuus, eri väestöryhmien edunvalvonta, vapaaehtoistoiminnan ja muun auttamistyön organisointi ja toteuttaminen sekä kokeilu- ja kehittämistoiminta. Järjestöt tuottavat vertais-, läheis- ja sosiaalista tukea. (Laasanen 2010: 12; Hakoköngäs 2020: 11–12.)

Päihdehuollon palveluiden lisäksi järjestöt tuottavat myös ehkäisevän päihdetyön palveluita muun muassa kunnille ja yrityksille sekä päihdealan asiantuntija- ja koulutuspalveluita. Koulutuspalvelujen asiakkaita ovat kunnalliset palvelut, yritykset ja muut yhteisöt

sekä yksittäiset ammattilaiset. Koulutusta ja tutkimustoimintaa järjestöt toteuttavat myös yhteistyössä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Monet päihdejärjestöjen toiminnot rakentuvat vapaaehtoistyön ja vertaistuen varaan. Osallistuminen järjestöjen toimintaan vahvistaa sosiaalista osallisuutta ja sosiaalisia verkostoja, mikä osaltaan edistää päihdeongelmien ehkäisyä ja vähentämistä. Päihdejärjestöillä on myös keskeinen rooli päihdeongelmista kärsivien ja muiden heikoimmassa asemassa olevien ryhmien tarpeiden ja oikeuksien esiin nostamisessa. (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2011: 39–40.)

5 Tutkimuksellisen kehittämistyön tavoite ja tarkoitus

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kuvata kummitoimintaa perheen arjessa vanhemman näkökulmasta. Kehittämistyön tavoitteena on perheen turvallisen arjen vahvistuminen.

Kehittämistehtäväni olivat:

1. Kuvata, mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi.
2. Kuvata, mitä kummitoiminnassa tarvitaan perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotoksena syntyy kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi. Tuotettua kuvausta hyödynnetään Irti Huumeista ry:n Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen loppuraportissa ja kummitoiminnan kehittämisessä.

6 Menetelmälliset ratkaisut

6.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytettiin laadullista tutkimusta. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen keskiössä on ihmisen todellisen elämän kuvaaminen (Vilka 2009: 98). Tämä lähestymistapa soveltui hyvin tähän työhön, koska tarkoituksena on kuvata kummitoimintaa perheen arjessa vanhempien näkökulmasta. Laadullinen tutkimus ei pyri tilastollisiin yleistyksiin, vaan se pyrkii selittämään jotakin tapahtumaa tai kuvailemaan tiettyä toimintaa ja tuomaan esille sellaista tietoa, joka edistää ilmiöiden ja asioiden ymmärrystä. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2009: 61).

Tutkimuksellista kehittämistyötä ohjasi praktinen tiedonintressi. Sillä pyritään ymmärtämään erilaisiin tarpeisiin liittyviä tekijöitä sekä henkilöiden asenteita ja mieltymyksiä, jotka tässä työssä liittyvät kummitoimintaan perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi. Lisäksi praktinen tiedonintressi näyttäytyy aineistonkeruumenetelmän valinnassa, joka tässä kehittämistehtävässä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, jonka tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa ja ymmärrystä kummitoiminnasta turvallisen arjen vahvistumiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän rooli oli olla osallistaja, aineiston analysoija ja kehittämistyön eteenpäin viejä. Kerätty aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisälönanalyysillä, jonka perusteella kehittämistyön tulokset muodostettiin. Tuloksissa kuvataan kummitoiminnan ydintekijät perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta.

6.2 Tiedontuottajien valinta ja kuvaus

Tutkimuksellisen kehittämistyön kohderyhmänä olivat lapsiperheet, jotka ovat tai olivat olleet mukana Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen kummihenkilötoiminnassa. Kehittämistyön tiedontuottajina toimivat tässä työssä Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeessa mukana olevat äidit, joiden lapsella oli kummi hankkeesta. Tutkimusaineiston tiedontuottajat valittiin tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 164). Haastateltavien löytäminen tapahtui Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen projektipäällikön toimesta. Äitien valikoituminen haastateltaviksi projektipäällikön toimesta oli perusteltua, koska hänellä oli luotettava käsitys perheiden kokonaistilanteesta. Tutkimuksellisen kehittämistyön haastatteluun osallistui kolme vanhempaa, kaikki äitejä. Haastateltavat olivat kaikki yksinhuoltajaäitejä. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko määräytyy saatavilla olevien haastateltavien mukaan, jolloin heidän määränsä voi mahdollisesti jäädä hyvinkin vähäiseksi. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2009: 164.) Merkityksellistä on, että haastateltavilla on kokemuksia ja tietoa tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon (Tuomi & Sarajärvi 2018: 85; Vilkkä 2009: 114).

Yhteistyö Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen projektipäällikön kanssa oli hyödyllistä koko tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin ajan. Projektipäällikön viestinnällä vanhemmille oli merkitystä heidän motivoitumisessaan haastatteluihin, myös siksi, että hankkeeseen osallistuminen velvoitti heitä osallistumaan tutkimukseen vanhemman näkökulman saamiseksi.

6.3 Aineiston kerääminen teemahaastatteluna

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä aineisto kerättiin Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeessa olevilta kolmelta äidiltä hyödyntäen laadullista aineiston keruumenetelmää. Aineiston keruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, jossa teemat (liite 4) olivat kaikille samat. Teemahaastattelu ei ollut yksityiskohtainen kysymyssarja, vaan keskustelutilaisuus, jota ennalta määritellyt teemat johdattivat. Haastattelutilanteessa haastattelijalla oli mahdollisuus toistaa kysymys, selventää asiaa sekä käydä keskustelua haastateltavan kanssa, eikä ennalta määritellyjä kysymyksiä ollut pakko kysyä tietyssä järjestyksessä tai tietyllä sanamuodolla, kunhan kaikki teemat tulivat käsitellyiksi. Puolistrukturoitu teemahaastattelu mahdollisti myös sen, että haastattelija pystyi esittämään tarvittaessa lisäkysymyksiä sekä vaihtamaan kysymyksestä toiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2011: 47–49; Tuomi & Sarajärvi 2018: 85.) Teemahaastattelu valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi erityisesti vapaamuotoisemman ja avoimen keskustelun mahdollistamiseksi. Teemahaastattelussa käytetyt teemat muodostettiin kehittämistehtävien suuntaisesti, jotta kehittämistehtävien kannalta välttämättömät teemat saatiin käsiteltyä ja kehittämistehtäviin saatiin vastaus. (Vilkkä 2009: 100–114.) Kaikissa haastatteluissa käytettiin samaa teemahaastattelun runkoa, joka on esitetty liitteessä 1.

Ennen haastatteluja tiedontuottajat olivat tutustuneet tiedotteeseen (liite 2), jossa kerrottiin tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumisesta. Jokaiselta tutkimukseen osallistuneelta kysyttiin lupa käyttää haastattelun tietoja tutkimuksellisessa kehittämistyössä anonymisti. Kaikki tiedontuottajat allekirjoittivat sopimuksen (liite 3) ja lähettivät sen kehittämistyöntekijälle postitse valmiiksi maksetussa kirjekuoressa ja antoivat näin kirjallisesti suostumuksensa osallistua tutkimukselliseen kehittämistyöhön. Osallistuminen oli kaikille tiedontuottajille täysin vapaaehtoista ja kaikilla oli mahdollisuus keskeyttää kehittämistyöhön osallistuminen koska tahansa ilman syytä, ilmoittamalla siitä kehittämistyöntekijälle joko puhelimitse tai sähköpostitse.

Tutkimuksellisen kehittämistyön haastattelut toteutettiin puhelinhaastatteluina, koska vallitseva koronatilanne aiheutti varotoimia tapaamisten suhteen ja vanhempien toiveesta puhelinhaastattelu oli ajankäytöllisistä syistä sujuvinta. Vanhemmat kokivat puhelinhaastattelun helpoimpana ja vaivattomimpana tapana, ja ilman sitä mahdollisuutta haastattelut eivät todennäköisesti olisi tulleet onnistumaan vanhempien aikatauluhaasteiden takia. Haastattelut ajoituivat kesäkuulle 2020. Haastattelut toteutettiin yksilöli-

sinä puhelinhaastatteluina vanhemmalle sopivimpana ajankohtana määrääjän puitteissa. Ennen haastattelun alkua haastateltavalle selvennettiin vielä kertaalleen, mistä tutkimuksessa on kyse ja mitä tarkoitusta varten haastattelu tehdään. Haastattelut sujui hyvin, ja aiheen ympärillä oli helppo pysyä. Haastateltavat saivat kertoa itse ne asiat, jotka kokivat tärkeiksi. Haastateltavilla oli mahdollisuus tuoda esille omia näkökulmia aiheena olevista teemoista. (Eskola & Vastamäki 2010: 27–44; Vilkkä 2009: 114.) Haastattelut eivät harhailleet ohi aiheen, vaan haastateltavat vastailivat kysymyksiin omaan kokemukseensa perustuen. Haastattelijä pyrki aikaansaamaan tilanteesta rennon, joustavan ja vuorovaikutteisen tilanteen, jossa haastateltava kokee tulleen kuulluksi. Haastattelussa haastateltavan annettiin vapaasti tuottaa omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Näin varmistettiin, että haastateltavan vastaus oli hänen näkemyksensä kysytystä asiasta. Kaikki haastateltavat suhtautuivat hyvin positiivisesti haastattelutilanteeseen.

Puhelinhaastattelun haasteina ovat haastateltavan ilmeiden ja eleiden näkymättömyys. On pystyttävä tulkitsemaan vain äänen perusteella mitä haastateltava asiasta on mieltä. Puhelimessa ei pysty näkemään mitä haastateltava tekee, miettiikö hän vastausta kysymykseen vai tekeekö hän jotain muuta, jos haastattelun aikana tulee hiljainen hetki. Puhelinhaastattelu perustuu täysin kuuloaistin varaan. Kun kysymyksiä esitetään ainoastaan puhuttuna, se vaatii haastateltavalta enemmän muistamista. Puhelinhaastattelun kesto ei voi myöskään kestää yhtä kauan kuin kasvokkain tapahtuva haastattelu. Puhelinhaastattelu mahdollistaa haastattelijalle oman osaamisen hyödyntämisen haastattelijana, kannustamalla haastateltavaa vastamaan tekemällä lisäkysymyksiä ja varmistaamalla vastauksia.

Kaikki haastattelut äänitettiin aineiston tarkempaa analysointia varten (Valli 2018: 30–32). Haastatteluiden kestot olivat 27 minuuttia, 37 minuuttia ja 50 minuuttia, eli yhteensä materiaalia kertyi 1 tunti ja 44 minuuttia. Haastattelut äänitettiin kahteen eri laitteeseen, äänitallenninlaitteeseen sekä puhelimeen. Äänitallenteet tallentuivat suojattuun salassalliseen puhelimen muistikortilla olevaan kansioon, johon vain tutkimuksellisen kehittämistyön tekijällä oli pääsy. Näin äänitiedostot eivät joudu vahingossa ulkopuolisen kuultaviksi. Äänitallentimesta ne litteroitiin heti haastattelujen jälkeen ja tiedostot poistettiin. Puhelimen kansioista äänitallenteet poistettiin lopullisesti vasta analysoinnin jälkeen. Haastatteluiden äänittäminen oli järkevin ratkaisu, sillä se mahdollisti palaamisen uudelleen tutkimustilanteeseen ja tarkistamaan, mitä haastateltava oli sanonut. Haastattelutilanteessa ei tule aina kiinnitettyä tarpeeksi huomiota kaikkiin haastateltavan sanomisiin,

joten tämä mahdollisti asioiden varmistuksen. Analyysikysymykset ja aineistonkeruuprosessi on tarkemmin kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Analyysikysymykset ja aineiston keruuprosessi

Kehittämisprosessi	Aineiston keruu ja analysointi	Tulos
Analysikysymys 1. Mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta?	Teemahaastattelu vanhemmille Aineistolähtöinen sisälönanalyysi	Kuvaus kummitoiminnasta perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi
Analysikysymys 2. Mitä kummitoiminnassa tarvitaan perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi?	Teemahaastattelu vanhemmille Aineistolähtöinen sisälönanalyysi	Kuvaus kummitoiminnasta perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi
Tuotos: Analysikysymysten 1 ja 2 tulosten pohjalta laadittu kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi		

Haastatteluaineisto litteroitiin eli puhtaaksikirjoitettiin aineiston analysoinnin helpottamiseksi. Äänitetyt haastattelut kirjoitettiin tekstinkäsittelyohjelmalla (Word) sanasta saan tekstitiedostoiksi. Litteroitu materiaali tallennettiin tietokoneelle salasanan taakse. Vilkan (2009) mukaan saadun aineiston litterointi on tutkijan ja tutkimusaineiston välistä vuoropuhelua. Litterointi helpottaa tutkimusaineiston analysointia ja aineiston ryhmitteilyä. Litteroinnilla tarkoitetaan haastatteluaineiston puhtaaksikirjoittamista. (Vilka 2009: 115.) Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä litteroitua tekstiä muodostui kaikista haastatteluista yhteensä yhdeksän sivua (riviväli 1,5, fontti Ariel ja koko 11).

6.4 Aineiston analysointi

Tässä kehittämistyössä aineistonanalyysi tehtiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, joka mahdollistaa tutkittavan ilmiön kuvaamisen tiivistetyssä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 108; Vilkkä 2009: 140.) Tässä kehittämistyössä aineistonkeruun ja litteroinnin jälkeen lähdettiin etenemään aineiston kanssa aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheiden mukaisesti. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on kolme eri vaihetta. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 123.) Kuviossa 2 on kuvattu aineiston sisällönanalyysin eteneminen pelkistämisen, ryhmittelyn ja abstrahoinnin mukaan vaihteittain.

Kuvio 2. Aineiston sisällönanalyysin eteneminen

Ensimmäinen vaihe oli aineiston redusointi eli pelkistäminen, jossa analysoitavasta aineistosta karsittiin pois epäolennainen ja aineistosta etsittiin kehittämistehtävistä laadittujen analyysikysymysten mukaisia alkuperäisiä ilmaisuja, jotka pelkistettiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 123.) Aineiston analyysiyksikkönä oli ajatuskokonaisuus. Analysoitaessa tekstiä siitä etsittiin niitä ajatuskokonaisuuksia, sanoja tai lauseita, jotka tukevat vanhempien näkökulmaa kummitoiminnasta turvallisen arjen vahvistumiseksi (Vilkkä 2009: 139–140). Aineistosta poistettiin kehittämistehtävien kannalta epäolennaiset asiat, jotta sitä oli helpompi käsitellä. Pelkistetyissä ilmaisuissa pyrittiin säilyttämään alkuperäisen ilmaisun sisältö mahdollisimman tarkasti. Tällä tavalla varmistettiin, että jäljelle jäänyt aineisto vastaa tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämistehtäviin. (Vilkkä 2009: 139–140.) Aineisto käytiin huolellisesti läpi.

Toinen vaihe sisälsi aineiston klusteroinnin, eli aineistosta esiin nousseet alkuperäiset ja pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin analyysikysymysten alle taulukkomuotoon. Aineistosta poimittiin alkuperäiset ilmaisut ja niiden pelkistykset liitettiin analyysitaulukkoon word-pohjalle. Samaan aiheeseen liittyvät ilmaisut pyrittiin yhdistämään allekkain analyysitaulukkoon jo tässä vaiheessa.

Kolmannessa vaiheessa eli abstrahoinnissa aineistosta muodostettiin alaluokkia ryhmittelemällä sisällöltään vastaavat pelkistykset yhtenäisiksi alaluokiksi. Alaluokalle annettiin nimike, joka oli mahdollisimman lähellä aineiston ilmaisua. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 131). Taulukossa kaksi on esimerkki sisällönanalyysistä. Analyysikysymykset tässä työssä olivat: mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta ja mitä kummitoiminnassa tarvitaan perheen arjen vahvistumiseksi.

Taulukko 2. Esimerkki kehittämistehtävän aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä.

Kehittämistehtävä 1: Mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi?		
Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka
lapsella toinen aikuinen arjessa	Lapsella toinen aikuinen arjessa	Toisen aikuisen läsnäolo
...ei näitä muita aikuisia ole liikaa.	Muita aikuisia ei ole liikaa.	
"... kyllä niillä on ollut kivaa yhdessä, mielellään lapsi lähtee kummin kanssa...niin ja odottaa innolla, <u>sillai</u> niin <u>niist</u> näkee, että ne <u>viihtyy</u> yhdessä..."	Niillä (Lapsella ja kummilla) on kivaa yhdessä ja lapsi lähtee mielellään kummin kanssa, odottaa innolla ja näkee, että ne viihtyvät yhdessä.	
Kiva mennä toisen aikuisen kanssa tekemään asioita ihan itse.	(Lapsen) on kiva tehdä toisen aikuisen kanssa asioita ihan itse.	
Oli kiva, että lapsi näki toista aikuista.	lapsi näki toista aikuista	
Lapsi oli toisen aikuisen kanssa	Lapsi oli toisen aikuisen kanssa	

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla muodostettiin tiivis kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, jonka pohjalta tutkittavasta ilmiöstä pystyttiin tekemään selkeitä johtopäätöksiä (Vilkkä 2009: 140; Tuomi & Sarajärvi 2018: 122).

6.5 Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön aihe nousi esille hanke esittelyssä Tutkimuksellinen kehittäminen kuntoutuksessa -opintojaksolla syksyllä 2019. Tutkimuksellisen kehittämistyön suunnitelmaa lähdettiin työstämään tammikuussa 2020, ja se muotoutui Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen projektipäällikön kanssa yhteistyössä. Tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimussuunnitelman valmistuttua se hyväksyttiin Oikeus turvalliseen arkeen – hankkeen projektipäällikön ja kehittämistyön ohjaajien toimesta toukokuussa 2020, minkä jälkeen työlle haettiin tutkimuslupa. Tutkimusluvan myönsi Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen toiminnanjohtaja suunnitelman pohjalta toukokuussa 2020. Tutkimusluvan saamisen jälkeen toukokuun lopussa 2020 toimitettiin tiedotteet, saatekirje (liite 2) sekä haastattelun suostumuslomake (liite 3) Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen projektipäällikölle, joka toimitti ne sähköisesti kuudelle hankkeessa olevalle perheelle. Haastatteluihin ilmoittautui kolme vanhempaa kesäkuun puoliväliin mennessä eli määräaikaan mennessä. Aineistonkeruu tehtiin yksilöhaastatteluina puhelimitse puolistrukturoidun teemahaastattelun keinoin kesäkuun 2020 aikana. Kehittämistyön eteneminen on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Aika	Toteutus, osallistujat	Paikka
syksy 2019	Kehittämistyön ideointia, tarve- ja aiheanalyysit	Metropolia
tammikuu 2020	Tutkimussuunnitelman työstäminen	Metropolia
helmi-huhtikuu 2020	Teoreettisen viitekehyksen täydentäminen sekä tutkimussuunnitelman viimeistely ja tutkimusluvan hakeminen	
huhtikuu 2020	Aineistonkeruun suunnittelu	Metropolia
touko-kesäkuu 2020	Kehittämistehtävien aineistonkeruu ja alustavat analysoinnit	
elokuu 2020	Aineistojen analysointi	
syys-lokakuu 2020	Raportin kirjoittaminen	
marraskuu 2020	Kehittämistyön esittely ja palautus	Metropolia
joulukuu 2020	Kehittämistyön julkaisu	Vienti Theseukseen ja Irti Huumeista ry:lle

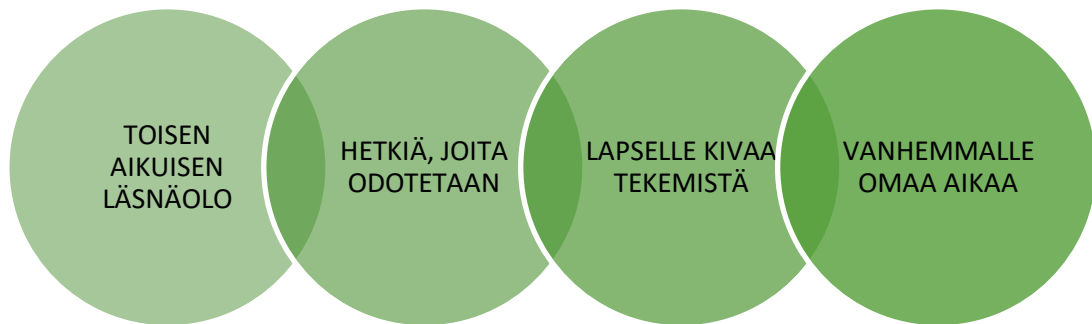
Aineistonkeruun jälkeen saatu aineisto analysointiin. Aineiston analysointi toteutettiin kesä-elokuussa 2020 ja tutkimuksellisen kehittämistyön tulokset ja raportti kirjoitettiin

syys–lokakuun 2020 aikana. Raportti viimeisteltiin ja esiteltiin marraskuussa 2020 Metropolian ammattikorkeakoulun kuntoutuksen symposiumissa. Valmis työ julkaistiin joulukuussa 2020.

7 Kehittämistyön tulokset

7.1 Mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhemman näkökulmasta

Tutkimuksellisen kehittämistyön ensimmäisen kehittämistehtävän tuloksena olivat kummitoiminnan tuomat tekijät perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta. Nämä tekijät on esitetty alla olevassa kuviossa 3.

Kuvio 3. Kummitoiminnan tuomat tekijät perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta

Toisen aikuisen läsnäolo

Tulosten mukaan haastateltavat olivat yksinhuoltajaäitejä, ja koska perheessä ei ollut toista vanhempaa aktiivisesti läsnä, koettiin ulkopuolisen aikuisen läsnäolo tärkeänä. Sosiaalinen tukiverkosto on tärkeä asia yksinhuoltajan arjessa. Äidit kokivat merkityksellisenä sen, että kummi haluaa viettää aikaa lapsen kanssa ja on kiinnostunut siitä mitä lapsi haluaa tehdä. Tuloksissa korostui läsnäolon merkitys. Äideille oli tärkeää, että lapsella on toinen aikuinen, jonka kanssa olla ja tehdä arjessa asioita.

” Oli kiva, että lapsi näki toista aikuista.”

”On hyvä, kun lapsella toinen aikuinen, se kummi arjessa, kun ei näitä muita aikuisia ole liikaa.”

Haastateltavat kokivat kummitoiminnan olevan merkityksellistä ja olivat tyytyväisiä siihen, että Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen kautta heillä oli ollut mahdollisuus saada lapselle kummi, jota ei välttämättä muuten heidän olisi itse tullut hankittua. Vanhemmat kokivat kummin turvallisena ja luotettavana. Haastateltavat kertoivat, että äitinä heille on tärkeää lapsen ja kummin välille syntyvä suhde, kummien luotettavuus sekä henkilökehioiden synkkaaminen lapsen kanssa.

Hetkiä, joita odotetaan

Äideille oli merkityksellistä lapsen kokema ilo kummitapaamisista ja tapaamisia odotettiin kovasti. Kaikki äidit toivat esille lapsen ja kummin luontevan yhdessä olon mikä oli äideille tärkeää. Lapsi lähti mielellään kummin kanssa tekemään asioita ja odotti tätä. Tämä nousi merkittäväksi kokemukseksi äideille, koska heille oli tärkeää, että lapsi sai yhdessä toisen aikuisen seurassa tehdä lapselle kivoja asioita.

”Iso merkitys lapselle, odottaa tapaamisia innolla. Kiva mennä toisen aikuisen kanssa tekemään asioita ihan itse.”

”Kummista on tullut tärkeä aikuinen lapselle, jota odottaa.”

Äidit kokivat lasten ilon ja innostumisen kummista hyvin myönteisenä ja voimaa antavana itselleenkin.

”... Kyllä se merkkää mullekin, tottakai, että kun mä nään että niillä on ollut kivaa yhdessä. Mielellään lapsi lähtee kummin kanssa...niin ja odottaa innolla, sillai niin niistä näkee, että ne viihtyy yhdessä...”

Lapselle kivaa tekemistä

Tuloksista kävi ilmi, että lapset kokevat kummin kanssa erilaisia asioita kuin kotona ja kummi pystyy mahdollisesti huomioimaan lapsen toiveita helpommin, koska kummin kanssa ollessaan lapsi saa kaiken huomion itselleen ja tulee kuulluksi. Vanhemmat kokivat kummitoiminnan arjessa ylimääräisenä positiivisena lisänä, ekstrana.

”...Ne tekee jotain spesiaalimpaa, kuin mitä äidin kanssa tehdään.”

”...pidetty extra bonus kivana.”

Kummitapaamiset poikkeavat normaalista arjesta ja lapsi saa uusia kokemuksia kummin kautta elämäänsä. Kummin kanssa lapsi pääsee tekemään yhdessä mieluisia asioita, joita lapsi pitää tärkeinä ja kummi antaa jakamattoman huomionsa lapselle.

Vanhemmalle omaa aikaa

Vanhempien oma aika ja sitä kautta jaksamista tukevat seikat nousivat tuloksissa vahvasti esille kummitoiminnan keinona perheen arjen vahvistumiseksi. Kummitoiminnan myötä äidit saivat hetken omaa kaivattua aikaa itselleen. Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että kummitoiminta on mahdollistanut vanhemmalle omaa aikaa arjessa ja auttanut näin arjen sujumista juuri sillä hetkellä. Silloin kun lapset olivat kummihenkilön kanssa, äidit saivat aikaa omien asioiden hoitoon ja aikaa omalle hyvinvoinnille. Hetki toi arkeen helpotusta mahdollistamalla esimerkiksi vanhemman kaupassa, kampaajalla tai harrastuksessa yksin käymisen.

”...se päivä, kun voi tehdä jotain omaa, onko se sitten siivousta tai kaupassa käyntiä niin kyllähän se helpottaa sillä hetkellä.”

”...sillon kun se kummi on lapsen kanssa, niin sillä hetkellähän sen huomaa kuinka se helpottaa, kun voi mennä ja tehdä yksin.”

”...auttoi kyllä aikataulullisesti mua. Oli ihana, kun kummi haki lapsen leikkipuistosta.”

Tulokset toivat myös esille, että vanhemmat ovat huolissaan omasta jaksamisestaan ja sen heijastumisesta lapseen. Vanhemman oman vapaa-ajan vähyys heijastui vanhempien jaksamiseen ja omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen.

”...ja itsellä se oma jaksaminen, että pitäisi itsestä huolta ja saisi enemmän omaa aikaa hengähdystauko hetkeksi, että jaksais pitää itsestä huolta, semmosta kaipaa tietysti.”

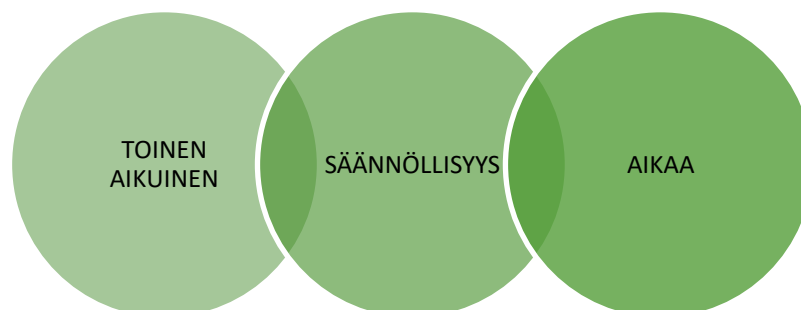
Lisäksi vanhemman oma aika mahdollisti myös ajan antamisen perheen toiselle lapselle. Yksinhuoltajien haasteena on tarjota lapsille aikaa, toisin kuin kahden vanhemman perheissä.

”... Itse on saanut itselle vapaata tai aikaa toisen lapsen kanssa, että on ollut siltä kivaa.”
 ”Toisen lapsen kanssa tehty siitä spesiaali hetki.”

Pitkäkestoisempaa vaikutusta vanhemmat eivät kuitenkaan kummitoiminnasta kokeneet arkeensa olevan, koska kummi ja lapsi näkivät toisiaan arjessa suhteellisen vähän. Kuitenkin kummitoiminta koettiin voimavarana, jonka mahdollistamana äidit kokivat saavansa voimavaroja arjessa jaksamiseen juuri sillä hetkellä, ja lapsi sai läsnäoloa ja huomiota toiselta aikuiselta.

7.2 Mitä kummitoiminnassa tarvitaan perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhemman näkökulmasta

Tutkimuksellisen kehittämistyön toisen kehittämistehtävän tuloksena olivat kummitoiminnassa tarvittavat tekijät perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhemman näkökulmasta. Nämä tekijät ovat nähtävillä kuviossa 4.

Kuvio 4. Kummitoiminnassa tarvittavat tekijät perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta

Toinen aikuinen

Haastateltavilla oli pääsääntöisesti positiivisia kokemuksia hyvästä yhteistyöstä kummien kanssa. Kummitoiminta koettiin kaikissa haastatteluissa hyödylliseksi ja myönteiseksi kokemukseksi. Toinen aikuinen arjessa koettiin tärkeäksi erityisesti lapsen huomioimisen kannalta. Toinen aikuinen mahdollisti arjessa tilanteita, jotka muuten olisi vaahtanut järjestelyistä tai eivät olisi toteutuneet ollenkaan, kuten vanhemman kampaajalla käynti tai jokin asiointi asian hoitaminen. Toinen aikuinen arjessa koettiin tarpeellisenä. Yksi vanhemmista korosti kuitenkin sitä, että kummi on ensisijaisesti lasta varten.

”Täähän on kuitenkin lasta varten ensisijaisesti, omaa tekemistä lapsella.”

Vanhemmat tiedostivat hyvinkin sen, että kummitoiminta pyörii vapaaehtoistyön voimin, ja he ovat erittäin kiitollisia tästä saamastaan avusta.

”On ihanaa, että on ihmisiä, jotka on lähtenyt mukaan tähän toimintaan. Kyse on kuitenkin muiden lapsista eikä niitten omista.”

Vanhemmat ovat ymmärtäneet sen, että kummeja on välillä vaikea löytää ja että lapselle sopivan kummin löytäminen voi olla vielä vaikeampaa. Yksi äideistä arvosti suuresti kummitoiminnan vapaaehtoisuutta ja koki auttamisen pyyteettömänä.

Säännöllisyyttä ja aikaa

Säännöllisyys ja aika tai niiden puute nousivat tuloksissa huomioitaviksi tekijöiksi kummitoiminnassa perheen arjen vahvistumiseksi. Kummihenkilön sitoutumattomuus toimintaan oli negatiivinen kokemus yhden äidin haastattelussa. Kummihenkilö ei ollutkaan sitoutunut toimintaan täysin, ja vähitellen tapaamiskerrat loppuivat kokonaan. Tässäkin tilanteessa ymmärrettiin, että toiminta on vapaaehtoista, mutta äiti koki, että toimintaan pitää kuitenkin sitoutua ja sen pitää olla säännöllistä, koska lapselle on suuri pettymys, kun kummi peruu tapaamisen. Kaikki haastateltavat kertovat olevansa harmissaan siitä, että tapaamiskerrat toteutuivat harvakseltaan.

”Kummilla sellainen elämänvaihe, ettei kummi ehtinytkään”.

”...just niin kun semmonen säännöllinen on hyvä, kun on sovittu millon näkevät.”

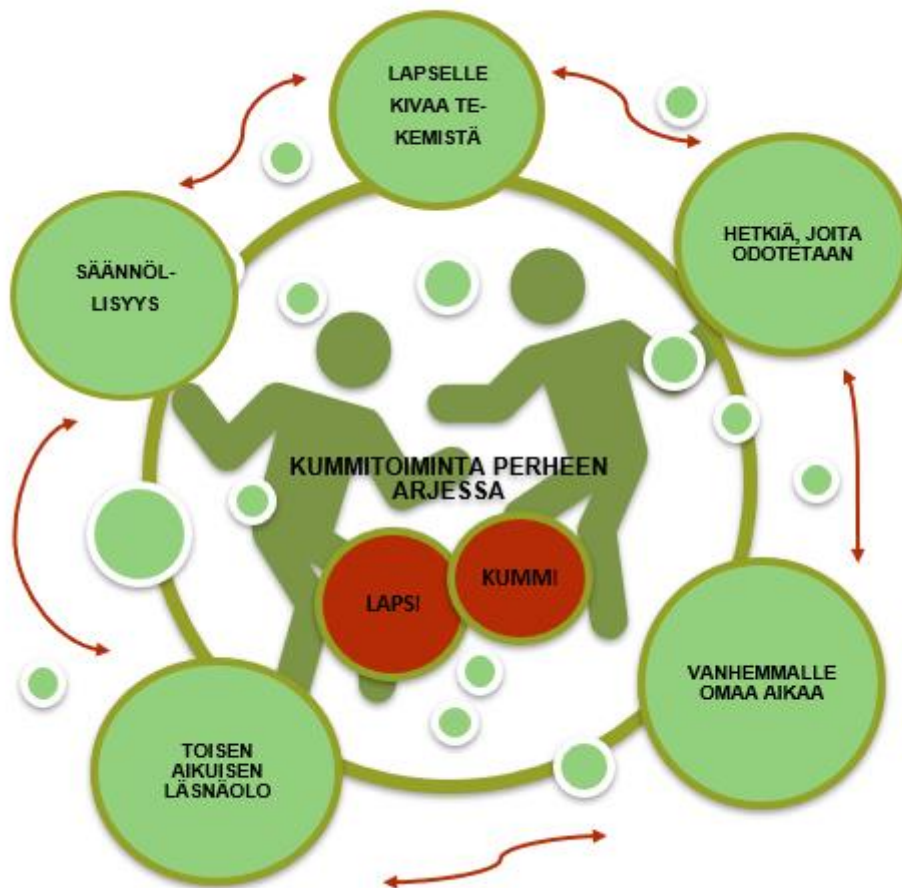
Haastatteluista tuli lisäksi ilmi, että vanhemmat toivoivat kummitoiminnan hyviä ja merkityksellisiä asioita tuotavan esille ja, että kummitoiminta oikeasti auttaa perheitä juuri siinä hetkessä arkea ja siinä ajatellaan lapsen etua. Kaikki äidit olivat tyytyväisiä kummitoimintaan, mutta kokivat, että sitä pitäisi mainostaa näkyvämmiin. Äidit pitivät tärkeänä, että kummitoiminta jatkuu tulevaisuudessa ja muutkin lapset saisivat kokea sen hyödyt.

Kummitoiminta koettiin kaikissa haastatteluissa hyödylliseksi ja myönteiseksi kokemukseksi. Kummitoiminnan olemassaolosta oltiin kiitollisia, ja vanhemmat kokivat kummitoiminnasta olevan hyötyä sekä lapselle että heille itselle.

”Toiminta, jota kannattaa jatkaa.”

8 Kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten perusteella muodostui kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi vanhempien näkökulmasta. Kuvioon 5 on koottu ydintekijät, jotka muodostuivat kolmen Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeessa mukana oleva äidin teemahaastatteluiden pohjalta. Kaikki ydintekijät ovat vahvasti yhteyksissä toisiinsa.

Kuvio 5. Kummitoiminnan ydintekijät perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi

Kehittämistyön tulosten perusteella kummitoiminta perheen arjessa muodostuu arjen ympäristöissä. Kummitoiminnan ydintekijöitä turvallisen arjen vahvistumiseksi ovat lapselle kiva tekeminen, toisen henkilön läsnäolo, vanhemman oma aika, hetket, joita odotetaan sekä säännöllisyys. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista käy ilmi, että turvallisen arjen toteutumisen kannalta on erittäin tärkeää, että kummitapaamiset toteutuvat säännöllisesti sekä lapsen että vanhemman toimintoihin/tarpeisiin nähden. Onnistuakseen kummitoiminta vaatii sekä kummilta, vanhemmalta että hankkeelta aktiivisuutta. Äideille oli tärkeää, että lapsi viihtyy kummin kanssa. Kummin tapaamisia odotettiin.

Lapsille kummista muodostuu tärkeä henkilö arjessa, jota on mukava tavata. Kummitapaamiset poikkeavat normaalista arjesta ja lapsi saa uusia kokemuksia kummin kautta elämäänsä. Kummin kanssa lapsi pääsee tekemään yhdessä mieluisia asioita, joita lapsi pitää tärkeinä. Kummi antaa jakamattoman huomionsa lapselle. Kummitoiminnan myötä vanhemmille mahdollistuu omaa aikaa, joka on yhteydessä vanhempien jaksamiseen ja koko perheen hyvinvointiin. Kuntoutuksellinen näkökulma kummitoiminnassa on sen ennalta ehkäisevä toiminta, jolla on vaikutusta perheen sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja lapsen mahdollisuuksiin osallistua.

9 Pohdinta

9.1 Tulosten tarkastelu

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kuvata kummitoimintaa perheen arjessa vanhemman näkökulmasta. Tutkimuksellisen kehittämistyön tulokset muodostuivat kolmen lapsiperheen äitien haastatteluiden pohjalta. Kaikilla haastateltavilla kummisuhde oli kestänyt noin vuoden verran. Kummitoiminnassa mukana olleiden perheiden lapset tapasivat kummiaan yksi tai kaksi kertaa kuukaudessa. Tapaamiset kestivät kerrallaan muutaman tunnin ja ne toteutuivat pääsääntöisesti lapselle mielekkäässä paikassa, kuten leikkipuistossa, kirjastossa tai uimahallissa. Haastateltavilla oli melko yhtenäinen näkemys siitä, mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen ja mitä kummitoiminnassa tarvitaan perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön teoreettisena viitekehyksenä toimiva ekologinen teoria painottaa lapsen hyvinvoinnin kannalta hänen lähiyhteisöjensä ja ympäristöjen sekä vuorovaikutuksen merkitystä lapsen kehitykselle.

Kehittämistyön tuotoksena muodostui kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen turvallisen arjen vahvistumiseksi. Ydintekijät ovat toisen henkilön läsnäolo, hetkiä, joita odotetaan, kivaa tekemistä lapselle, vanhemmalle omaa aikaa, sekä säännöllisyys ja aika. Tuloksista tuli esille, että kummitoiminta koetaan lapselle ja vanhemmalle merkityksellisenä ja tarpeellisenä perheen arkea tukevana tukimuotona. Haastateltavat toivat esille, että kummitoimintaa kannattaa jatkaa ja kehittää tulevaisuudessa. Toimintaan oli tyytyväisiä, ja kokemukset olivat kaiken kaikkiaan myönteisiä. Kummitoiminta on lapsen kohdistuvaa toimintaa, joka heijastuu äitien jaksamiseen. Kummitoiminta kohdistuu samaan aikaan sekä lapsiin, että äiteihin. Lapset viettivät kummin kanssa muutaman tunnin 1–2 viikon välein, jolloin lapset saivat uusia kokemuksia toisen aikuisen kanssa ja äiti sai hengähdystauon yksinhuoltajaperheen arjesta. Äidin jaksamisen kannalta nämä ovat merkittäviä asioita.

Vanhemman oma jaksaminen ja voimavarojen puute ovat melko yleistä perheissä, joissa on vain yksi vanhempi. Jaksamiseen vaikuttaa osaltaan, ettei arjessa ole aktiivisesti toista aikuista, jonka kanssa jakaa vastuuta. Vanhemmalla voi olla vähemmän aikaa ja resursseja lasta kohtaan kuin perheissä, joissa on kaksi vanhempaa. Lisäksi perheiden haasteena voi olla myös muiden sosiaalisten suhteiden puute. Huoli lapsen hyvinvoinnista nousee lähinnä vanhemman jaksamiseen ja voimavarojen puutteeseen. Vanhemmat kokevat arjen haasteina erityisesti kiireen ja ajankäytön, ajan puutteen ja tukiverkostojen vähyyden sekä huolen omasta jaksamisestaan. Vanhemman hyvinvointi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin. (Pylkkänen 2009:94–96.)

Turvallinen aikuinen lapsen elämässä voi olla oman vanhemman lisäksi esimerkiksi iso-vanhempi, kummihenkilö tai naapuri. Lähiyhteisöjen voimaannuttaminen lapsen tueksi otetaan huomioon palveluissa ja päätöksenteossa. (Valtioneuvosto 2019b: 36; Huumeongelmaisten hoito, Käypähoito-suositus 2018.)

Elämässä yleensäkin ihmisille niin nuorille kuin vanhemmille on tärkeää kokea kuuluvansa johonkin yhteisöön esimerkiksi perheen, suvun, päivähoidon, koulun, harrastusten, työn tai järjestöjen kautta. Lapset erityisesti tarvitsevat omien vanhempien lisäksi lapset muita turvallisia aikuisia, ja ihmissuhteiden pitäisi olla jatkuvia. Jokainen nuori tarvitsee vähintään yhden hyvän ihmissuhteen oman kehityksensä rakennusaineeksi. (Kallio 2013: 69–71; Taskinen 2008: 11; Rantala & Uotinen & McWilliam 2009: 121.)

Vanhemmalle hengähdystauko tarkoittaa hetkellistä ja konkreettista irtautumista vanhemman velvollisuuksista ja lapsesta huolehtimisesta. Se on omaa aikaa, jota vanhemmat käyttävät sosiaalisten suhteiden hoitamiseen, ihmisten tapaamiseen ja usein myös yksin olemiseen. (Svenlin 2020: 163.)

Tutkimus tuloksista nousi esiin säännöllisyyden tärkeys kummien ja lasten tapaamisissa, jotta lapsella sekä vanhemmalla olisi aina jokin tietty päivä, jota he odottaisivat. Vanhemmat kokivat, että tämän myötä heidän jaksamisensa paranisi jo sillä, että he pystyisivät paremmin sopimaan omia menojaan ja tekemisiään tapaamisten yhteyteen. Lapsille on merkityksellistä toimintojen pysyvyys ja vakituisuus, mikä luo arkeen rytmiä ja rutiineja. Kummitapaamisten vakinaisuus ja tapaamisten toteutumisen säännöllisyys mahdollistavat äideille omien menojensa ja tekemisiensä suunnittelun sovitulle ajalle. Säännöllisesti toteutuvat kummitapaamiset kannattelevat vanhempaa ja luovat vanhemmalle tietoisuuden siitä, että hengähdystauko on tulossa. (Svenlin 2020: 161.)

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten mukaan äidit arvostivat suuresti kummitoimintaa ja toiminnan vapaaehtoisuutta. Erilaisten järjestöjen ja yhdistysten tarve tulee kasvamahan tulevaisuudessa, sillä enenevässä määrin tullaan tarvitsemaan monipuolisia ja kattavia hyvinvointipalveluita. Huomion arvoista onkin pohtia minkälainen järjestöjen tulevaisuus tulee olemaan ja miten ne pystyvät uudistamaan ja muuttamaan toimintaansa uuden sukupolven mukaiseksi. Merkityksellistä on myös se miten eri järjestöt ottavat huomioon toimijat järjestön parissa niin vapaaehtoiset, asiakkaat kuin hallinnon toimessa olevat. Tämä on tärkeä asia toiminnan merkityksellisyydellä ihmiselle. (Heikkala 2016: 30.)

Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä, säätiöillä ja yhdistyksillä eli niin sanotulla kolmannella sektorilla on keskeinen asema suomalaisen kuntoutuksen piirissä. Kolmannen sektorin toiminnalla on ollut aktiivinen rooli kuntoutuksen toteuttamisessa jo pitkään, mutta vapaaehtoistoiminta ei ole saavuttanut vielä pysyvää asemaa kuntoutusjärjestelmässä. Monitoimijuus on julkisen sektorin, yhdistysten ja järjestöjen, seurakunnan sekä muiden mahdollisten tahojen laajaa ja saumatonta yhteistyötä ihmisten hyväksi. (Saarinen & Henriksson & Ala-Kauhaluoma 2012: 21.) Tulevaisuudessa tullaan tarvitsemaan vapaaehtoistoimintaa päihde- ja huumeongelmien lisääntymisen vuoksi. Vanhempiensa päihdekäytöstä kärsivien lasten määrä tulee kasvamaan suomalaisten päihdekäyttömäärän

lisääntyessä. Yhteistyö julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin osalta tulee lisääntymään tulevaisuudessa. Vapaaehtoistoiminnan rajapinnat yksityisen, julkisen, kolmannen ja neljännen sektorin välillä myös hämärtyvät tulevaisuudessa. (Stranius 2018: 8–9.)

Perheiden tukemisella nähdään olevan paitsi lyhyen aikavälin hyötyä, myös pitkäkestoisia kansanterveydellisiä ja taloudellisia vaikutuksia. Terveys- ja hyvinvointiongelmien ilmenevät usein vasta pitkän ajan kuluttua. Suomalaisessa yhteiskunnassa jatkuva muutostila, taloudellinen eriarvoisuus ja sosiaalinen syrjäytyminen sekä työelämän lisääntyvät vaatimukset ovat kasvaneet kansainvälistymisen ja kaupungistumisen myötä. Nämä asiat vaikuttavat merkittävästi vanhempien voimavaroihin, minkä seurauksena osa vanhemmista turvautuu elämässään herkemmin päihteisiin, mikä vuorostaan vaikuttaa lasten elämään. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2020; Partanen 2010: 21; Törrönen 2012: 22–24; Lindfors 2010: 19–20.) Kuntoutus ei rajoitu yksilöön, vaan siinä huomioidaan hänen toimintaympäristönsä sosiaalisine verkostoineen. Kuntoutuksen painopiste on myös siirtymässä siihen, että kuntoutus toteutuu yhä suuremmalta osin osana arkielämää kuntoutujan omassa toimintaympäristössään. (Järvelin 2013: 73–75.)

Moni päihdeperhe suoriutuu arjesta suhteellisen normaalisti ongelmakäytöstä huolimatta ja pystyy näin ollen peittämään ongelmansa pidemmän aikaa. Hyvin toimeentulevan ja hyvässä asemassa olevan perheen on helpompi ylläpitää päihdeongelman salaamista kuin huonommassa yhteiskunnallisessa asemassa olevan perheen. Tällöin myös lapsen hädän huomaaminen on hankalampaa. Jokaisessa yhteiskuntaluokassa esiintyy alkoholistia ja huumeista riippuvaisia. (Holmberg 2003: 11.) Voimat ja aika lapsien tarpeita kohtaan voivat olla vähäisiä (Taitto 2002: 17). Päittäjiä ja väestöä huolestuttavat päihteiden käytön nykytilanne, huumeiden väärinkäyttö ja niiden myötä leviävät haitat. Eriarvoistuminen lisääntyy yhteiskunnassa. Tasa-arvoiset mahdollisuudet hyvään elämään eivät toteudu aina kaikilla. (Holmberg 2010: 17; Jääskeläinen & Hakkarainen 2013: 188.) Nykypäivänä on yhä enemmän otettu huomioon päihdeongelmien haittavaikutukset muita kuin päihteitä käyttäviä henkilöitä kohtaan. Näkökulma laajenee päihdeongelmaisista heidän läheisiinsä ja sosiaalisten seurausten tarkastelu nousee esille. (Warpenius & Tigerstedt 2013: 11; Tuomola 2018: 176–177.)

Ekologisessa teoriassa yksilön ja ympäristön välinen prosessi on kuntoutuksen keskipisteenä. Vanhemman päihderiippuvuus johtaa usein koko perheen elintason laskemiseen ja tämän myötä myös lapsen elinympäristön heikentymiseen. (Holmberg 2003: 11.)

Perhe toimii aina osana laajempaa yhteisöä. Perheen ja ympäristön suhde tulee auttamistyössä huomioida, koska perhe on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Lasten ja nuorten turvallisuuden ja hyvinvoinnin perusta ovat turvalliset aikuiset ja läheiset. Erityisesti lasten hyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota. Vanhemmat ja lähipiiri otetaan huomioon ja heille annetaan tarvittaessa tukea osana lasten ja nuorten palveluita. Näiden asioiden työstämiseen tarvitaan monialaista yhteistyötä. Ajoissa annettu tuki ja apu perheille, joilla on päihdeongelmia, auttaa lasten oikeuksien toteutumista näissä perheissä. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 1991/60; Valtioneuvosto 2019b: 36; Huumeongelmaisten hoito, Käypähoito-suositus 2018.) Järjestöillä on suuri vastuualue huumetyössä. Ehkäisevää huumetyötä tekevät yleisjärjestöt, kansanterveys- ja päihdetyön järjestöt sekä huumetyöhön erikoistuneet järjestöt. Ne toteuttavat huomattavan osan päihteisiin liittyvästä valtakunnallisesta ja paikallisesta tiedotus-, koulutus-, kehittämis- ja hoitotyöstä. (Valtioneuvosto 1999; Mattila 2018; Laasanen 2011: 9.)

Bronfenbrenneriin (2017) viitaten kummitoiminta kuuluu mesotasoon. Bronfenbrennerin systeemiteoria määrittelee kummitoiminnan viittaavan toimintoihin ja suhteisiin. Mesotasossa lasta ympäröivät tahot, koti, kummitoiminta ja päiväkotit, ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa sekä lapseen itseensä. Lapsen ja kummin suhde voi kehittyä mikrosysteemin kaltaiseksi läheiseksi ihmissuhteeksi. Kummisuhde voidaan nähdä ystävyyssuhteena, johon sisältyy paljon yhdessäoloa ja yhteistä tekemistä. Kummihenkilö merkitsee lapselle aikuista, joka on olemassa häntä varten ja joka huomioi hänet ja tukee arjessa.

Ekologiset vaikutukset vaikuttavat perheitten arkeen. Lapsen kehitykseen vaikuttaa päivittäinen toiminta, jossa hän on mukana niin kotona kuin muissakin toimintaympäristöissä. Arjessa tapahtuvan toiminnan ja vuorovaikutustilanteiden avulla lapsi oppii, kehittyy, jäljittelee, tekee tehtäviä ja oppii erilaisten sosiaalisten tilanteiden avulla uutta. (Määttä 1999: 79.) Perheissä, joissa vanhemmat käyttävät huumeita ovat arjen haasteet vahvasti esillä ja vanhempien huumeiden käyttö vaikuttaa lapsen arkeen monella tapaa sitä heikentäen (Hyytinen 2013: 248). Perheen arkea ja sen muutoksia ohjaa perheen oma kulttuuri, joka sisältää käsityksiä ja uskomuksia, joiden perusteella perhe päättää, millaisiin muutoksiin on valmis tukeakseen lapsen kehitystä (Määttä 1999: 82). Lasten ja nuorten aktiiviset roolit tulevat näkyviksi, kun edistetään yhteisöllistä toimijuutta. Tämä toimijuus sekä hyödyntää, että tuottaa arjen osallisuuden kokemuksia, jotka kytkevät yhteisön jäsenet toimintaympäristöihinsä ja toisiinsa. Tuettaessa lapsia ja nuoria olemaan ympäristöjensä aktiivisia jäseniä kehittyvät heistä yhteisöllisiä toimijoita. (Stenvall 2018: 140–141.) Ihmisen arjen elinympäristö toimii vuorovaikutuksessa yhteiskunnan muiden

sektoreiden kanssa sekä yhteiskunnan sosiaalisten, poliittisten ja kulttuuristen rakenteiden kanssa (Raijas 2011: 240).

Ekologisen teorian mukaan lapsi on kehittyvä, kasvava ja dynaaminen kokonaisuus. Lapsi osallistuu aktiivisesti ympäristönsä rakentamiseen. Vuorovaikutus lapsen ja ympäristön välillä on molemminpuolista. Lapsen lähiympäristö laajenee lapsen kehityksen kannalta olennaisesti laajempiin ympäristöihin. Teorian mukaan lapsella on useita kasvat-
taji, jotka vaikuttavat lapseen suoraan tai välillisesti.

Suomen valtion velvollisuudet edistää lasten ja perheiden hyvinvointia on määritelty Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimuksessa. Sopimuksen 18. artiklassa edellytetään valtioilta vanhempien tukemista. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991).

9.2 Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmälliset ratkaisut

Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin teemahaastatteluna. Tämä oli paras tapa laadulliseen tutkimukseen, sillä näin saatiin kehittämistyöhän mahdollisimman syvällistä tietoa ja haastateltavien henkilökohtaisia kokemuksia. Haastatteluiden aikana pystyi esittämään tarkentavia kysymyksiä ja myös haastateltavat saivat tarvittaessa kysyä tarkennuksia kysymyksiin, jotta voitiin varmistaa, että kysymykset on ymmärretty oikein. Kaikista haastatteluista nousi esiin samankaltaisia kokemuksia ja odotuksia sekä kehittämisehdotuksia.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi oli luonteva valinta kehittämistyön haastatteluiden analysoimiseen. Sisällönanalyysin avulla haastateltavien ajatukset ja kokemukset kummitoiminnasta saatiin esiin yksilöllisesti. Haastateltavien alkuperäisilmauksia pystyttiin hyödyntämään havainnollistettaessa tuloksia. Sisällönanalyysi työstettiin kesän aikana tiiviissä aikataulussa, jotta kokonaiskuva haastatteluista säilyi mahdollisimman hyvin tutkimuksellisen kehittämistyöntekijän mielessä. Sisällönanalyysin tekeminen oli yllättävän haastava ja aikaa vievä menetelmä. Sisällönanalyysiä tehdessä pyrittiin pitämään tutkimustehtävä koko ajan mielessä. Sisällönanalyysia tehtäessä huomattiin, että teemahaastattelujen kysymyksiä olisi pitänyt vielä enemmän tarkentaa ja tarttua joihinkin asioihin, joita haastateltavat toivat esille.

9.3 Tutkimuksellisen kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys

Tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön sovellettiin tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6–7). Tutkimuksellisessa kehittämistyössä sitouduttiin noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä; rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta koskien tulosten tallentamista, esittämistä ja arviointia.

Kehittämistyön suunnittelu on tehty huolellisesti ja tutkimusluvut on haettu ennen tutkimuksellisen kehittämistyön aloittamista. Tutkimus on mielestäni helposti toistettavissa haastattelun keinoin. Tutkimuksellista kehittämistyötä varten toteutettuihin teemahaastatteluihin osallistuneille annettiin hyvää eettistä toimintatapaa noudattaen riittävästi tietoa tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteesta, toteutuksesta sekä kerätyn aineiston käsittelystä ja mahdollisesta säilyttämisestä (liite 2) ja heiltä pyydettiin kirjallinen suostumus (liite 3) haastatteluun osallistumiseen, lisätietoa haastateltavat saivat pyynnöstä. Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. Osallistujilla oli oikeus keskeyttää osallistuminen koska tahansa. Ennen aineistonkeruun aloittamista tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä informoi osallistujia vielä suullisesti ja varmisti, että osallistujat olivat ymmärtäneet, mihin lupautuivat, ja tiesivät oikeutensa. Jokaiselta haastateltavalta varmistettiin vielä ennen haastattelun aloittamista, että haastattelun äänittäminen oli sopivaa. Äänittäminen oli perusteltua, koska se mahdollisti haastattelujen toteuttamisen vastavuoroisemmin ja helpotti haastattelujen jatkokäsittelyä. Haastateltavien henkilötietoja ei missään vaiheessa ole dokumentoitu ja haastattelumateriaalit on käsitelty anonyymeinä koko tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin ajan. Tulokset osiossa haastateltavia ei pysty tunnistaa sitaattien perusteella. Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeessa työskentelevä henkilökunta ei tule tunnistamaan henkilöitä, jotka ovat osallistuneet kehittämistyöhön. Tieto pysyy vain tutkimuksellisella kehittämistyöntekijällä. Kaikki aineisto ja tulokset kerättiin, tallennettiin ja käsiteltiin anonyyminä ja luottamuksellisesti henkilötietolain edellyttämällä tavalla. (Eskola & Suoranta 1998: 55–56.) Aineisto hävitetään asianmukaisesti viimeistään joulukuussa 2020, ja aineiston hävittämisestä vastaa tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä. Lähdekirjallisuuden teoksiin viitataan kehittämistyön raportissa asianmukaisesti ja ohjeita noudattaen ja työssä pidettiin huoli nykyaikaisista ja luotettavista lähteistä. Tutkimuksellisen kehittämistyön raportti toimitettiin hyväksynnän jälkeen Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeeseen.

Tutkimuksellisen kehittämistyön haastatteluihin osallistui kolme vanhempaa. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa tutkijan tarkkuus ja kriittisyys tutkimusprosessin aikana, tulosten analysointi tutkimukseen sopivilla analyysimenetelmillä sekä riittävän suuri ja oikein valittu kohderyhmä. Haastateltavien pienestä määrästä huolimatta tutkimuksellisen kehittämistyön kannalta haastattelujen määrä ja aineisto olivat riittävät. Haastateltavien määrä oli puolet kokonaismäärästä eli kuudesta vanhemmasta. Haastateltavien tieto ja kokemukset ovat aitoja ja he toivat rehellisesti omia näkökulmiaan esille. (Eskola & Suoranta 1998: 62–64; Heikkilä 2010: 13–14.).

9.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotokseksi muodostui kuvaus kummitoiminnan ydintekijöistä perheen arjen vahvistumiseksi. Tätä kuvausta voidaan hyödyntää Irti Huumeista ry:n Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeen loppuraportissa ja kummitoiminnan kehittämisessä. Tutkimuksellisen työn haastateltavien määrä oli pieni, mutta vanhempien näkökulma on osa isompaa kokonaisuutta ja selventää ymmärrystä siitä, mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen. Kummit tekevät arvokasta vapaaehtoistyötä ja heidän työllään on merkitystä perheiden hyvinvointiin. Vapaaehtoistyön, kolmannen sektorin ja matalan kynnyksen palveluiden tärkeys on yhä merkittävämmässä asemassa muuttuvassa maailmantilanteessa. Tämän työn myötä on entisestään vahvistunut oikea-aikaisen ja ennaltaehkäisevän tuen merkitys, mitä tämä tutkimuksellinen kehittämistyö myös tukee. Vapaaehtoistyö on yksilölle merkityksellistä ja sen vaikutukset kuntoutuksen näkökulmasta ennaltaehkäiseviä. Kehittäminen vaatii rajapintoja ylittävää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tässä kehittämistyössä ei ollut mukana lapsia, sillä kehittämistehtävistä tarvittavan tiedon selvittämiseksi tiedontuottajaksi valittiin vanhemmat. Jatkokehittämisessä on tärkeää, että lapset ovat mukana, koska kummitoiminta ensisijaisesti on tarkoitettu lapsille ja heidän äänensä esiin tuominen toiminnan kehittämisessä on merkityksellistä. On kuitenkin tärkeää saada esiin kaikkien osapuolien kokemukset ja mielipiteet. Kummitoiminnan tuomien kokemusten tutkiminen eri näkökulmista tuo tärkeää tietoa toiminnan jatkumiselle ja sen kehittämiseksi. Tutkimuksen aihe on ajankohtainen, koska julkisuudessa keskustellaan tällä hetkellä paljon syrjäytymisestä, koulukiusaamisesta sekä lastensuojelun parissa tehtävästä työstä. Lisäksi koronan tuoma auttamisen halu ja vapaaehtoisuus ovat nousseet esille tämän vuoden aikana. Kummitoiminta on vapaaehtoistyötä ja tärkeä osa toiminnan kehittämistä on muun muassa kummitoiminnasta tiedottaminen, jotta mahdollisimman monet lähtisivät toimintaan mukaan. Kummitoiminta ei ollut tutkimustyön tekijälle ennestään tuttua, ja aihealue oli muutoinkin hyppy

tuntemattomaan. Työn tekeminen herätti prosessin aikana voimakkaita tunteita huume- ja vapaaehtoistyön merkityksestä niin yksilölle kuin yhteiskunnalle.

Lähteet

Brofenbrenner, Urie 1979. The ecology of human development. Experiments by nature and design. Harvard University Press. England. Saatavana osoitteessa: <https://khoerulanwarbk.files.wordpress.com/2015/08/urie_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbokos-z1.pdf>. Luettu 10.12.2019.

Bronfenbrenner, Urie 2017. Ekologisten järjestelmien teoria. Teoksessa Vasta, Ross (toim.): Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä. Unipress. 3.painos. 221–283.

Dufva, Mikko. 2018. Megatrendien vaikutus vapaaehtoistoimintaan. Julkaisussa Hirninen, Sini & Puolitaival, Satu (toim.) Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2018. Saatavana osoitteessa: <<https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>>. Luettu 10.12.2019.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2010. Teemahaastattelu-opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Juva: PS-kustannus 28–29

Etene 2014. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta Etene. Kannanotto vapaaehtoistyön etiikasta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana osoitteessa: <<https://etene.fi/documents/1429646/1556041/Kannanotto+vapaaehtoistoinnan+etiikasta.pdf/699021f0-dbca-4a81-8fc9-2f91ce31221f/Kannanotto+vapaaehtoistoinnan+etiikasta.pdf>>. Luettu 10.12.2019.

Euroopan parlamentin mietintö 2008. Mietintö vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi (2007/2149(INI)) Saatavana osoitteessa: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2008-0070+0+DOC+XML+V0//FI>>. Luettu 10.12.2019.

Grönlund, Henrietta 2015. Vapaaehtoistoiminta lapsiperheiden tukena. Perheiden, ammattilaisten ja vapaaehtoisten kokemukset. Pelastakaa sukupolvi -hankkeen raportti. Helsinki: Helsinki Missio. Saatavana osoitteessa: <https://www.helsinkimissio.fi/sites/default/files/attachments/HM_PeSu_Raport_v4_DIGI_0.pdf>. Luettu 5.1.2020.

Hakoköngäs, Laura 2018. Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus. Teoksessa Hirvonen, Sini & Puolitaival, Satu. (toim.) Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2018. Saatavana osoitteessa: <<https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>>. Luettu 10.6.2020.

Halme, Niina & Vuorisalmi, Merja & Perälä, Marja-Leena 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa – työntekijöiden näkökulma. Raportti 4/2014. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana osoitteessa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114954/URN_ISBN_978-952-302-110-5.pdf?sequence=1>. Luettu 10.10.2020.

Heikkala, Juha 2015. Järjestötoiminnan paradigman muutos. Teoksessa Riikonen, Satu & Nyman, Tarja (toim.) 2015. Moninainen ja kehittyvä järjestötoiminta. Elinvoimaisuutta ja uudistuvaa ajattelua toimintaympäristön muutoksessa. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/12/riikonen-satu-ja-nyman-tarja-moninainen-ja-kehittyva-jarjestotoiminta-netti-31.12.pdf>>. Luettu 5.1.2020.

Heikkilä, Tarja 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15.painos. Helsinki: Tammi.

Holmberg, Jan. 2010. Päihderiippuvuudesta elämänhallintaan. Helsinki: Edita Prima Oy.

Holmberg, Tiina 2003. Lapset ja vanhempien päihdeongelma: Opas vanhemmille, lastensuojelun ammattilaisille ja muille lasten kanssa työskenteleville. A-klinikkasäätiön raporttisarja nro 48 Helsinki: Lasten Keskus.

Holmila, Marja & Jääskeläinen, Marke & Raitasalo, Kirsimarja 2016. Vanhempien päihdeongelmista aiheutuvat haitat lapselle. Teoksessa Holmila, Marja & Raitasalo, Kirsimarja & Christoffer Tigerstedt (toim.): Sukupolvien sillat ja kasvamisen karikot - vanhemmat, lapset ja alkoholi. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 84–85. Helsinki: Juvenes Print. Saatavana osoitteessa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131418/URN_ISBN_978-952-302-738-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 13.3.2020

Huumeongelmaisten hoito, Käypähoito-suositus 2018. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Saatavana osoitteessa: <www.kaypahoito.fi>. Luettu 13.3.2020.

Hyytinen, Riitta 2013. Lapsen todellistuminen huumeperheen kuntoutuksessa. Teoksessa Bardy, Marjatta. (toim.). Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 246–265. Saatavana osoitteessa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 20.8.2020.

Härkönen, Ulla 2008. Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus. Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittämisestä. Verkkojulkaisu. Saatavana osoitteessa: <<http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pdf/harkonen.pdf>>. Luettu 10.12.2019.

Irti Huumeista ry. Toimintasuunnitelma 2020. Saatavana osoitteessa: <<https://irtihuumeista.fi/wp-content/uploads/2019/10/toimintasuunnitelma-2020.pdf>>. Luettu 5.1.2020.

Itäpuisto, Maritta & Selin, Jani 2013. Miten palvelut vastaavat päihteiden käyttäjän läheisten avuntarpeisiin? Teoksessa Warpenius, Kristiina & Holmila, Marja & Tigerstedt Christoffer (toim.) Päihdehaitat läheisille, muille ihmisille ja yhteiskunnalle. Helsinki: THL, 138–145.

Jääskeläinen, Marke & Hakkarainen, Pekka 2013. Suomen investoinnit huumehaittojen torjuntaan ja hoitoon vuonna 2010. Teoksessa Warpenius, Katariina., Holmila, Marja. & Tigerstedt, Christoffer (toim.). Alkoholi- ja päihdehaitat läheisille, muille ihmisille ja yhteiskunnalle. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print, 188–201.

Järvikoski, Aila 2013. Monimuotoinen kuntoutus ja sen käsitteet. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsinki. Saatavana osoitteessa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70263/URN_ISBN_978-952-00-3457-3.pdf>. Luettu 13.3.2020.

Järvikoski, Aila & Härkäpää, Kristiina 2011. Kuntoutuksen perusteet. 5 uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kallio, Kirsi & Stenwall, Elina & Bäcklund, Pia & Häkli, Jouni 2013. Arjen osallisuuden tukeminen syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä. Teoksessa Reivinen, Jussi & Vähäkylä, Leena (toim.). Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten syrjäytyminen. Tallinna: Gaudeamus Oy, 69–87.

Kansalaisareena 2019. Vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistoiminta. Saatavana osoitteessa: <<http://www.kansalaisareena.fi/aineistoa/vapaaehtois-javertaistoiminnana-maaritelmat/>>. Luettu 5.1.2020.

Kiiski-Kataja, Elina 2011. Studiokysymys 5 ja palkkatyön ulkopuolinen uusi työ: Miten vapaaehtoistyö voitaisiin nähdä tuottavana työnä? Artikkelit. Elinvoima. Sitra. Saatavana osoitteessa: <<https://www.sitra.fi/artikkelit/studiokysymys-5-ja-palkkatyon-ulkopuolinen-uusi-tyo-miten-vapaaehtoistyö/>>. Luettu 20.2.2020.

Korvela, Pirjo & Rönkä, Anna 2014. Arkielämä näkökulmana perheeseen. Teoksessa Jallinoja, Riitta & Hurme, Helena & Jokinen, Kimmo (toim.). Perhetutkimuksen suuntauksia. Tallinna: Gaudeamus Oy, 192–214.

Korvela, Pirjo & Tuomi-Gröhn, Terttu 2014. Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohdissa. Kuluttajatutkimuskeskus. Tampere. Saatavana osoitteessa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229929/Arjen_rakentuminen_kokonaan.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 20.2.2020.

Kyrönlampi - Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Kirjapaja. Helsinki.

Laasanen, Juhani 2011. Raportteja 70. Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset. Seinäjoki/Mikkeli: Helsingin yliopisto. Saatavana osoitteessa: <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/225281/Raportteja70.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 18.10.2020.

Lammi-Taskula, Johanna & Karvonen, Sakari 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Tampere: Juvenes Print. Saatavana osoitteessa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 18.10.2020.

Lindfors, Eila 2011. Hyvä arki lasten ja nuorten arvioimana. Teoksessa Marjanen, Päivi & Lindfors, Eila (toim.) 2011. Lapsen ja nuoren hyvä arki. Edita Prima oy: Vantaa. 18–37. Saatavana osoitteessa: <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114734/Laurea%20julkaisut%20B41.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 10.8.2020.

Mattila, Noora 2018. SPR: Kohtaamisen ammattilaiset. Artikkelit. Kokeilut Sensemaker-työkalulla. Sitra. Saatavana osoitteessa: <<https://sitra.fi/artikkelit/kohtaamisen-ammattilaiset/>>. Luettu 20.2.2020.

Määttä, Paula. 1999. Perhe asiantuntijana: erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena (Gummerus).

Määttä, Paula & Rantala, Anja 2016. Tavallisen erityinen lapsi. Onnistuneen yhteistyön arvoitusta ratkomassa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nylund, Marianne & Yeung Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Nylund, Marianne. & Yeung Anne Birgitta. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino, 13–38

Partanen, Airi & Moring, Juha & Nordling, Esa & Bergman, Viveca (toim.) 2010. Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015. Suunnitelmasta toimeenpanoon

2009. Avauksia 16/2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana osoitteessa: <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/53837d85-321b-4694-90ada2332abaea7>>. Luettu 20.2.2020.

Pessi, Anna Birgitta & Oravasaari, Tomi. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Avustustoiminnan raportteja 23. Helsinki: Yliopistopaino.

Päihdehuoltolaki 1986/41. Annettu Helsingissä 17.1.1986. Saatavana osoitteessa: <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>>. Luettu 10.1.2020.

Päihdeongelmaisten vanhempien lasten tukitoimien varmistaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2011:14. Työryhmän raportti. Helsinki. Saatavana osoitteessa: <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72918/URN%3ANBN%3Afi-fe201504226972.pdf?sequence=1>>. Luettu 23.10.2020.

Päihdepalveluiden laatusuositukset 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2002: 3. Sosiaali- ja terveysministeriö Suomen kuntaliitto. Helsinki. Saatavana osoitteessa: <https://stm.fi/documents/1271139/1406271/P%C3%A4ihdepalvelujen_laatusuositukset.pdf/f9a3a5fe-4f5d-41b6-94fc-94201fcbb4e8/P%C3%A4ihdepalvelujen_laatusuositukset.pdf>. Luettu 20.8.2020.

Pylkkänen, Elina 2009. Yksinhuoltajaperheiden rankempi taakka. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Johanna & Karvonen, Sakari & Ahlström, Salme (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. 94–103.

Raijas Anu. 2011. Teoksessa: Saari, Juho. 2011. Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.

Rantala, Anja & Uotinen, Sanna & Mc William, R 2009. Providing early intervention within natural environments. A cross-cultural comparison. *Infants & Young Children* 22 (2). 119–131.

Ristikari, Tiina & Törmäkangas, Liisa & Lappi, Aino & Haapakorva, Pasi & Kiilakoski, Tomi & Merikukka, Marko & Hautakoski, Ari & Pekkarinen, Elina &, Gissler, Mika 2016.

Suomi nuorten kasvuympäristönä. 25 vuoden seuranta vuonna 1987 Suomessa syntyneistä nuorista aikuisista. Raportti 9/2016. Nuorisotutkimusseura. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Saatavana osoitteessa: <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/suomi_nuorten_kasvuymparistona.pdf>. Luettu 10.6.2020.

Romakkaniemi, Marjo & Väyrynen, Sanna 2011. Päihde- ja mielenterveyskuntoutujien kokemuksia psykososiaalisesta kuntoutuksesta. Teoksessa Järvikoski, Aila & Lindh, Jari & Asko Suikkanen, Asko (toim.): Kuntoutus muutoksessa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 135–149. Saatavana osoitteessa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63644/Kuntoutus_muutoksessa_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 10.1.2020.

Saarinén & Henriksson & Ala-Kauhaluoma 2012. Kuntoutus ja kolmas sektori - selvitys järjestöjen, yhdistysten ja säätiöiden työikäisille kohdennetuista kuntoutustoiminnoista. Kuntoutus 3. 21–27.

Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa 2012. Yhdessä rakentuva kuntoutusosaaminen. Metropolia ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit 6. Saatavana osoitteessa: <https://www.metropolia.fi/sites/default/files/publication/2019-11/AATOS_6_2012_Sipari_Makinen.pdf>. Luettu 20.3.2020.

Soste 2020. Vapaaehtoistyö ja koordinointi. Saatavana osoitteessa: <<https://www.soste.fi/jarjestoopas/vapaaehtoistoiminta-ja-koordinointi/>>. Luettu 25.6.2020.

Spagnola, Mary & Barbara H, Fiese 2007. Family routines and rituals. A context for development in the lives of young children. *Infants & Young children*, vol 20 (nro 4), 284–299.

Stenvall, Elina 2018. Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus. Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytännöissä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Saatavana osoitteessa: <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104221/978-952-03-0820-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 20.10.2020.

Stranius, Leo. 2018. Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus. Teoksessa Hirvonen, Sini & Puolitaival, Satu. (toim.) Vapaaehtoistointa nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2018. Saatavana osoitteessa: <<https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistointa-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>>. Luettu 10.6.2020.

Svenlin, Anu-Riina 2020. Kannatteleva ja jännitteinen tukiperhetoiminta. Lastensuojelun tukiperhetoiminnan käyttöteoria ja tukisuhteet. Jyväskylän yliopisto. Saatavana osoitteessa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/67160/4/978-951-39-8011-5_vai-tos31012020pdf.pdf>. Luettu 10.6.2020.

Taitto, Annikka 2002. Huomaa lapsi. Päihdeongelma perheessä. Jyväskylä: Gummerus.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->>. Luettu 15.10.2020.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2020. Hyvinvointi ja terveyserot, Lapset ja perheet. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elaman-kulku/lapset-ja-perheet>>. Luettu 15.10.2020.

Tilastokeskus 2020. Perheet. 2017. Suomen virallinen tilasto. Saatavana osoitteessa: <<http://www.stat.fi/til/perh/index.html>>. Luettu 16.10.2020.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tuomola, Pekka 2018. Päihteiden käyttö koskettaa suurta määrää läheisiä. Teoksessa: Aalto, Mauri & Alho, Hannu., Niemelä, Solja (toim.) 2018. Huume- ja lääkeriippuvuudet. Duodecim: Helsinki, 176–177.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat ihmistieteiden eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Saatavana osoitteessa: <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioin-nin_ohje_2019-pdf>. Luettu 10.12.2019.

Törrönen, Maritta & Pärnä, Katariina (toim.) 2010. Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. Mannerheimin lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö. Porvoo: Bookwell Oy.

Törrönen, Maritta. 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Valtioneuvosto 2019a. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Saatavana osoitteessa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 19.2.2020.

Valtioneuvosto 2019b. Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040. Lapsen aika. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:4. Saatavana osoitteessa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161441/VN_2019_4_Lapsen_aika.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Luettu 19.2.2020.

Valtioneuvosto 1999. Nuorten huumeiden käytön ehkäisutoimikunta. Asettamispäivä 4.2.1999. Saatavana osoitteessa: <<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=STM0010:00/15/06/1999>>. Luettu 22.2.2020.

Valtiovarainministeriö 2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu - kaikki käy. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön raportti – 39/2015. Saatavana osoitteessa: <<file:///C:/Users/OMISTAJA/Downloads/Vapaaehtoisty%C3%B6,%20talkooty%C3%B6,%20naapurity%C3%B6-%20kaikki%20k%C3%A4y.PDF>>. Luettu 10.12.2019.

Vilkka, Hanna 2009. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Gummerus. 4., uudistettu painos.

Vänskä, Nea & Pollari, Kirsi & Sipari, Salla 2016. Lasten osallistumista ja toimijuutta vahvistavat kuntoutuksen hyvät käytännöt kirjallisuudessa. Kirjallisuuskatsaus. Työpapereita 94. Kela. Helsinki. Saatavana osoitteessa: <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/161355/Tyopapereita94.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 10.10.2020.

Warpenius, Kristiina & Tigerstedt, Christoffer 2013. Miten alkoholitutkimus käsitteellistää haitat läheisille, muille ihmisille ja yhteiskunnalle? Teoksessa Warpenius, Kristiina., Holmila, Marja & Tigerstedt, Christoffer (toim.) Alkoholi- ja päihdehaitat läheisille, muille ihmisille ja yhteiskunnalle. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print 11–23. Saatavana osoitteessa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104454/THL_TEE2013_014_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 15.5.2020.

Willberg, Elina 2015. Vapaaehtoistoiminnasta iloa monille. Hyvinvointia tukevan vapaaehtoistyön vastuut ja käytännöt. Sitran selvityksiä 93. Helsinki: Sitra. Saatavana osoitteessa: <<https://media.sitra.fi/2017/02/27174908/Selvityksia93-2.pdf>>. Luettu 10.12.2019.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 1991/60. Annettu 21.8.1991. Saatavana osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>>. Luettu 10.6.2020.

Ziegert, Kristina 2011. Maintaining families' well-being in everyday life. NCBI. Volume 6. Article 7206. International Journal of Qualitative studies on Health and well-being. Saatavana osoitteessa: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.3402/qhw.v6i2.7206>>. Luettu 10.10.2020.

Teemahaastattelurunko vanhempien haastatteluun**1. Mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen turvallisen arjen vahvistumiseksi.****PERHEEN ARKI**

- Mitä arki merkitsee teidän perheelle?
- Miten kummitoiminta näkyy perheen arjessa?
- Mitä kummitoiminta on tuonut perheen arkeen?
- Miten olette kokeneet kummitoiminnan vaikuttaneen arkeenne?
- Mitä sujuva arki tarkoittaa teidän perheessänne?
- Minkälainen on perheenne arjen rytmi, rutiinit?
- Minkälainen rooli ystävillä ja sukulaisilla on arjessanne?

2. Mitä kummitoiminnassa tarvitaan perheen arjen vahvistumiseksi**KUMMITOIMINTA ARJESSA**

- Miten kummitoiminta on vahvistanut turvallisen arjen muodostumista?
- Mitä hyvää kummitoiminnasta on ollut turvallisen arjen vahvistumiseksi?
- Mitä huonoja kokemuksia kummitoiminnasta on ollut?
- Oletko ollut tyytyväinen kummitoimintaan?
- Millaiseksi olet kokenut kummitoiminnan?
- Mitä hyvää kummitoiminnasta on ollut
- Mitä erityistä kummitoiminnassa on?
- Onko perheenne arki helpottunut tuen myötä?
- Onko perheen arki muuttunut kummitoiminnan myötä?

TURVALLINEN ARKI

- Mitkä asiat tuottavat iloa arjessasi?
- Mitkä asiat tuottavat haasteita arjessa?
- Mihin asioihin kaipaisitte tukea arjessanne?
- Millainen merkitys kummihenkilötoiminnalla on ollut lapselle / sinulle vanhempana turvallisen arjen vahvistumiseksi?
- Miten kummitoimintaa voisi kehittää tulevaisuudessa turvallisen arjen vahvistumiseksi?
- Onko jotain muuta mitä haluaisit sanoa aiheesta?

Kutsu vanhemmille tutkimukseen osallistumisesta**Hyvä vanhempi!**

Olet mukana Oikeus turvalliseen arkeen -hankkeessa lapsesi kanssa. Lapsellasi on oma vapaaehtoinen kummi. Kutsun sinut haastatteluun tutkimuksellisen kehittämistyön aineiston keräämistä varten. Kehittämistyön tavoitteena on saada tietoa millaisia kokemuksia Oikeus turvalliseen arkeen - hankkeeseen osallistuneilla vanhemmilla on kummitoiminnasta perheen arjessa. Aihe on tärkeä. Kokemustasi tarvitaan!

Haastattelu toteutetaan henkilökohtaisessa, kahdenkeskisessä tapaamisessa tai puhelimitse ennalta sovittuna ajankohtana touko-elokuun 2020 aikana ja siihen varataan noin tunti aikaa. Haastattelut taltioidaan äänittämällä. Kaikki kerättävä tieto käsitellään luottamuksellisesti eikä sinua voida tunnistaa lopullisessa tutkimusraportissa. Haastateltavan henkilötiedot eivät tule julki ja haastatteluaineisto tuhotaan tutkimuksen valmistuttua. Kehittämistyöhön osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja jokaisella osallistujalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Säilytän haastatteluaineiston tietokoneella salasanan takana. Kirjoitusvaiheessa haastatteluista poistetaan tunnistetiedot, kuten nimet. Kun haastattelut on kirjoitettu auki, äänitteet poistetaan. Auki kirjoitettua haastatteluaineistoa säilytetään tutkielman valmistumiseen saakka, minkä jälkeen se hävitetään.

Kehittämistyön tutkimussuunnitelman ovat hyväksynyt yliopettaja Pekka Paalasmaa 13.5.2020 ja Irti Huumeista ry:n toimitusjohtaja Mirka Vainikka on myöntänyt kehittämistyölle tutkimusluvan 25.5.2020. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus -tietokannasta.

Suoritan Metropolian ammattikorkeakoulussa Kuntoutuksen - koulutusohjelmassa ylemmää ammattikorkeakoulututkintoa. Opiskeluuni liittyvän tutkimuksellisen kehittämistyöni teen tilaustyönä Irti Huumeista ry:lle Oikeus turvalliseen arkeen-hankkeeseen. Annan mielelläni lisätietoa kehittämistyöstä.

Olisin erittäin kiitollinen, jos voisit ottaa osaa haastatteluun!

Otahan minuun rohkeasti yhteyttä, mielellään 25.5-5.6.2020 välisenä aikana, jotta voimme sopia haastattelusta sinulle sopivaan aikaan ja jos sinulla on kysyttävää. Voit ottaa minuun yhteyttä puhelimitse tai sähköpostitse. Yhteystietoni ovat tämän tiedotteen alalaidassa.

Palauta suostumuslomake haastateltavaksi suostumisesta minulle sähköpostitse skannaamalla tai ottamalla allekirjoitetusta lomakkeesta valokuvan.

Mielipiteesi on arvokas! Kiitos etukäteen!

Ystävällisesti, Akvaliina Lacho, Toimintaterapeutti

Puh: xxx

S-posti: xxx

Suostumuslomake

Suostumus tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumiseen.

Suostun haastateltavaksi kummitoimintaa koskevaan tutkimukselliseen kehittämistyöhön. Olen saanut, lukenut ja ymmärtänyt tutkimuksellista kehittämistyötä koskevan tutkimushenkilö-tiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen kehittämistyön tarkoituksesta, tietojen keräämisestä ja säilytyksestä, ja minulla on ollut mahdollisuus saada lisätietoja suullisesti. Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukselliseen kehittämistyöhön on vapaaehtoista ja voin perustelematta keskeyttää osallistumiseni milloin tahansa. Keskeytyksen ilmoitan kehittämistyön tekijälle Akvaliina Lacholle puhelimitse tai sähköpostilla.

Kehittämistyöntekijän yhteystiedot löytyvät tämän suostumuslomakkeen alalaidasta. Suostun osallistumaan tutkimukselliseen kehittämistyöhön vapaaehtoisesti.

Paikka ja aika

Suostumuksen antajan allekirjoitus

Paikka ja aika

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Akvaliina Lacho
sähköposti: xxx
puhelinnumero: xxx

Suostumus allekirjoitetaan kahtena kappaleena, yksi suostumuksen antajalle ja yksi suostumuksen vastaanottaja